

DE PRIESTER VAN HELE

door
G.C. Hoogewerff.

NIJKERK, G. F. CALLENBACH.

DE PRIESTER VAN PELE.

EEN HISTORISCH VERHAAL UIT DE GESCHIEDENIS DER ZENDING

DOOR

G. C. HOOGWERFF.

NIJKERK,
G. F. CALLENBACH.

I.

HET HUIS VAN HET EEUWIGE VUUR.

De zon ging prachtig op over Hawai-Nei, het schoone eilanden-rijk, het tropische paradijs der Stille Zuidzee.

Overal deed zij leven en beweging ontwaken, zoo onder de vroolijke, luchthartige inlandsche bevolking, als in de huizen der blanke kolonisten in de hoofdstad Honolulu en op de enkele schepen, die in de veilige haven voor anker lagen. De lichte prauwen der visschers en koraal-duikers vlogen over het water en bij geheele scharen trokken de inboorlingen, mannen en vrouwen, met *leis* of kransen van levende bloemen om hals en armen, naar het strand, om in de zweepende branding hun morgenbad te nemen.

Door het dichte woud, dat de helling van den Mauna-Loa, een der beide bergreuzen van het eiland Hawai, bedekt, trok een stoet inboorlingen langzaam voort. De troep bestond uit een aantal mannen en vrouwen van verschillenden leeftijd, allen bijzonder feestelijk bekranst en met bloemen versierd. Toch klonk uit hun midden niet het vroolijk gesnap en gelach, waarmee de leven-

dige bevolking dezer eilanden steeds gereed is. In hun midden voerden zij een soort draagstoel mede, en naar de klaagtonen, die van tijd tot tijd daaruit opstegen, te oordeelen, bevond zich een kranke daarin.

De reizigers kwamen slechts langzaam vooruit. Het nauwelijks gebaande boschpad was zelfs voor voetgangers moeielijk begaanbaar, want uit den vruchtbaren bodem schoot de weelderige plantengroei der keerkringsgewesten zoo spoedig op, dat de smalle weg, die toch dikwijls genoeg gebruikt werd, binnen weinige dagen bijna geheel was dichtgegroeid. Twee inlanders, met kapmessen gewapend, gingen vooruit, om den stoet een weg te banen, en de prachtige varens, de dwerg-guava's, met hun welriekende witte bloesems, en de buigzame ranken der talrijke lianensoorten, die de boomen van het woud als met een netwerk omslingerden, moesten zonder mededoogen onder hunne forsche slagen vallen.

De inboorlingen letten weinig op de pracht en de heerlijkheid, die hen omringde, en die toch het hart van een Europeaan van verrukking zou hebben doen gloeien. Het bosch, dat zij doortrokken, bestond toch uit de schoonste gewassen en woudboomen. Palmen van verscheidene soorten, broodboomen, de *ohia's* met hun bloedroode bloemtrossen, bananen en *papaya's* wisselden elkan- der af. En daartusschen bleiden en geurden duizenden prachtvolle heesters en struiken, en slingerden zich ontelbare lianen en slingerplanten, en de morgenzon goot haar gouden gloed over alles uit: 't scheen een paradijs op aarde, dat woud op de helling van den Mauna-Loa.

Maar somber en zwijgend trok het troepje reizigers

langs het smalle boschpad. Slechts de klaagtonen uit den draagstoel en het geritsel der neerziggende planten, die vielen onder de kapmessen, verbraken de doodsche stilte.

Langzamerhand werd het spoor breeder en het woud minder dicht. Breede bundels zonnestrallen drongen door de openingen van het dichte bladerdak. De zware woudboomen maakten plaats voor slanke kokospalmen en weldra betraden de reizigers een uitgestrekte vlakte, met kruidgewassen en kreupelhout bedekt, waarop zich slechts hier en daar een groepje ohia's of palmen vertoonde. Het was een veld van *pahoehoe* of gestolde lava, een zelfstandigheid, waaruit deze eilanden bijna geheel bestaan. Toch zou men niet gezegd hebben, dat deze bodem eens eene gloeiende massa was geweest, want een weelderige plantengroei tierde overal en de schoonste en welriekendste bloemen boeiden overal het oog.

Aan den uitersten rand van het palmbosch gekomen, hield de stoet halt. De draagstoel werd voorzichtig nedergezet, en op den wenk van een bejaard inlander, die aanvoerder van den troep scheen te zijn, begonnen de vrouwen, bijgestaan door eenige vlugge knapen, een klein vuur aan te leggen en de toebereidselen voor een maaltijd te maken. Ondertusschen naderde de oude man den draagstoel. Eenige vrouwelijke bedienden, die in hunne *holoku's* — mantels — gewikkeld in de nabijheid van het voertuig neerhurkten, weken bij zijne nadering schuw achteruit.

De grijsaard sloeg de lichte gordijnen op zijde, en wierp een bezorgden blik op de tengere gedaante, die in den draagstoel lag.

't Was een nog jong inlandsch meisje, gekleed in een fijn bewerkte *holoku* en versierd met *leis* van schitterende roode en wilde bloesems. Maar een lijdende trek op het vermagerde gelaat bewees, dat zij niet voor een feest versierd was. Zij scheen ernstig ziek.

Toen de oude man de gordijnen van den draagstoel wegschoof, sloeg zij de groote, zwarte oogen met een treurigen blik tot hem op.

— Zijn wij nog ver van het huis der godin, vader? fluisterde zij bijna onhoorbaar.

De oude man wees naar een donkeren boschoriel, die op grooten afstand zichtbaar was.

Achter dat woud ligt Hale-mau-mau, de woning van de machtige Pele en het huis van Kuahilo, haar priester, antwoordde hij vriendelijk. Wij zullen hier uitrusten, eer wij de *pahoehoe* overtrekken. Vóór den avond zullen wij niet aan het vuurmeer zijn.

— Zou de groote godin mij genezen? vraagde het meisje.

— Wij zullen haar de offers geven, die zij eischt, antwoordde de grijsaard somber. Maar wie weet, wat de verschrikkelijke Pele doen zal, — dan alleen Kuahilo en zijne zuster, Lona.

— Maar gij zijt hoofdman, vader, zuchtte de kranke. Kunt gij Kuahilo dan niet bevelen, dat hij mij geneest!

— Stil, Kaleolani, stil, antwoordde de grijsaard haastig, terwijl hij schuw om zich heen keek. 't Is gevaarlijk zoo te spreken over de groote Pele en haar priesters en dat zoo dicht bij haar woonplaats.

— Maar gij zijt toch een opperhoofd, vader, hield Kaleolani vol.

— Ik ben Lunalilo, een opperhoofd op *Hawai-Nei* en groot in den raad van den vorst Kamehameha, zeide de oude man, terwijl hij zich trotsch oprichtte. Maar toch, liet hij er zachter op volgen, wie ben ik tegenover Kuahilo? Hij is de priester der godin en hij gebiedt over de golven van het vuurmeer! Als hij wil, zendt Pele hare verwoestende vlammen over geheel Hawaï!

Wat wil ik tegen hem? Als hij mij aanwijst, als het offer, dat Pele vraagt, dan buig ik mij op de *lélé* (altaar) in den *heiau* (tempel) der godin en ik sterf onder zijn worgkoord.

Huiverend zag Kaleolani naar haar vader op.

— En men noemt haar de Groote en Goede! fluissterde zij.

— Zwijg, kind, beval Lunalilo haastig. Pele is de machtige en gij komt tot haar om genezing te smeeken! En tracht nu te rusten, want over een uur trekken wij verder.

Het opperhoofd zette zich in de nabijheid van zijn gevolg neder, en op zijn wenk brachten eenige dienaars hem voedsel. Het eenvoudig maal bestond uit gedroogde visch een kalabas gevuld met *poi* — een gegist deeg van de wortels van de *kaloplant* ¹⁾ gemaakt — en eenige bananen. Ook de dienaars gebruikten hun maal, dat uit dezelfde eenvoudige gerechten bestond. De mannen zaten afgezonderd van de vrouwen, want het strenge *taboe* verbood de vrouw op doodstraf spijs te gebruiken in het gezelschap van mannen. Uit beide groepen klonk

¹⁾ *Arum esculentum*.

weldra een levendig gesnap, en zelfs ging er nu en dan een onderdrukt gelach op, slechts met moeite gesmoord om de tegenwoordigheid van het opperhoofd en zijne kranke dochter.

Ondertusschen staarde Lunalilo in somber gepeins verdiept naar den besneeuwden top van den Mauna Loa, die zich boven de donkere boschgordels verhief. Dáár was de troon van de geduchte Pele, de machtigste van alle goden en godinnen van Hawai-Neï. Zou zij hulp verleenen aan zijn eenig kind? Of zou hij ook haar weg zien kwijnen, zooals hij het zijne overige zonen en dochters had zien doen? Was het waar, wat de priesters beweerden, dat het geslacht der *alii* — de opperhoofden van Hawai-Neï, — gedoemd was, om uit te sterven? En welke offers zou de vreeselijke Kuahilo eischen, de bloedorstige hoogepriester der godin, bij wiens nadering zelfs de moedigste sidderde en dien hij nu ging opzoeken in zijn sombere woning bij het vuurmeer van Kilauea?

Maar het mocht daarmede zijn, zoo het wilde, de stap moest gewaagd worden. Kaleolani, de laatste van zijn stam, ging sterven, indien de godin zich niet liet verbidden. En geen offers waren te groot, zoo hij daardoor haar gunst kon verwerven.

De tijd, voor rust bestemd, was voorbij en Lunalilo gaf het teeken om op te breken. De dienaars vatten de boomen van den draagstoel weder op, de vrouwen schikten zich in de achterhoede en het opperhoofd, vergezeld van de beide gidsen, plaatste zich weder aan het hoofd van den stoet.

Langzaam ging het weder voorwaarts want de helling

werd steiler, en het lavaveld was vol oneffenheden en spleten. Eerst laat in den middag bereikte men het bosch, dat men des morgens in de verte had gezien. De rijke verscheidenheid der woudboomen in het woud aan den voet van den berg vond men hier niet. Slechts de *ohia's* met hun somber gebladerte en zware trossen van bloedroode bloemen omringden de reizigers, hier en daar afgewisseld door reusachtige boomvarens van twaalf tot achttien voet hoogte. De avond viel en weldra zou het onder het donker geboonte eene tastbare duisternis zijn.

Een scherpe zwavelachtige lucht prikkelde de reukorganen der reizigers, en een dof gerommel, dat sterker werd, hoe verder men trok, trof hun oor. 't Was, als het gedonder van de branding op een rotsachtige kust, maar de zee was vele mijlen ver verwijderd. Een rossig schijnsel drong door het dicht gebladerte en toen men het geboonte achter zich had, brandde de hemel als met een rooden vuurgloed, die den geheelen omtrek verlichtte. Het doffe gerommel werd sterker en sterker, wolken van vurigen damp, waar vlammentongen tusschen speelden, rezen op uit een onmetelijke, zwarte diepte, en een reusachtig gevaarte stak donker tegen den vuurgloed af. De reizigers stonden voor den krater van Kilauea en voor den *heiau* van Kuahilo, den priester van Pele.

De nacht was koud en de gloeiende rookwolken, de flikkerende vlammen, die onder dof gerommel of luid brullend uit den onzichtbaren krater opstegen, vervulden de harten der bijgeloovige inlanders met angst en schrik. Toch trotseerden zij liever de ongewone koude

en de verschrikkingen van Kilauea, dan aan te kloppen aan de sombere woning van Kuahilo, om er een nachtverblijf te vragen.

Op behoorlijken afstand van den *heiau* werd een groot houtvuur ontstoken en sidderend van koude en angst brachten de reizigers den nacht door, terwijl de klaagtonen der ranke Kaleolani overstemd werden door het loeien van den krater.

Eindelijk brak de dag aan; de besneeuwde top van den Mauna Loa schitterde in de eerste stralen der morgenzon en het sombere gevaarte van den *heiau* werd duidelijker zichtbaar. Het bleek nu dat het voorste gedeelte van den tempel uit een laag gebouw bestond, met een ver vooruitspringend dak. Daarachter bevond zich echter eene hooge omheining van lavablokken en boomstammen en uit het midden daarvan rees een zwarte stellage als een toren omhoog. Dat was de *lélé*, — het altaar.

Op een wenk van Lunalilo schikte het sidderende gevolg zich in een bepaalde orde, de mannen voorop, de vrouwen daarachter. De laatsten hadden in het naburige bosch reeds *ohio*-blosses geplukt en allen waren met frissche kransen versierd.

Langzaam naderde men nu den tempel en op een twintigtal schreden van den ingang gekomen, hield de stoet halt. Kuahilo moest hen zeker reeds gezien hebben, en hij zou zich vertoonen, wanneer het hem goeddacht.

Daar ging de zware deur van den tempel langzaam open en op den drempel verscheen een man van eene

reusachtige gestalte, die de naderenden met een langen, somberen blik monsterde.

Het was Kuahilo zelf.

De priester was reeds oud. Zijn haar en de lange, gespleten baard waren wit als sneeuw, maar de jaren hadden zijne hooge gestalte niet kunnen buigen en elk zijner bewegingen duidde kracht en behendigheid aan.

Hij was slechts met een lendenschort gekleed, maar zijn geheele lichaam was getatoeëerd met grillige figuren in roode en blauwe kleuren. Om armen en hals droeg hij *leis* van de oranjekleurige zaden van den *pandanus*-boom en om het voorhoofd was verscheidene malen een dun, bloedrood koord geslingerd, waarvan de sidderende inlanders het gebruik maar al te goed kenden. Het was het touw, waarmede Kuahilo de ongelukkigen worgde, die op het altaar zijner bloeddorstige godin werden geofferd. In de rechterhand hield hij een lange, met haaientanden bezette speer.

Zoodra de inlanders den grijsaard zagen verschijnen, wierpen zij zich ter aarde, zoowel het opperhoofd als zijn gevolg.

— *Aloha!* ¹⁾ klonk het eerbiedig uit aller mond.

De priester bleef de knielenden een oogenblik stilzwijgend gadeslaan. Toen wenkte hij met zijn speer. Lunailo stond op.

— Wat verlangt gij van de machtige Pele en van haar priester? vraagde Kuahilo met doffe stem. Komt gij om te offeren? Of wilt gij de godspraak ondervragen aan het vuurmeer.

¹⁾ De gewone begroeting op de Hawai-eilanden.

— Ik kom genezing vragen voor Kaleolani, mijne dochter, antwoordde Lunalilo.

— Eene vrouw? zeide Kuahilo, terwijl hij met een minachtend gebaar de schouders ophaalde.

— De eenig overgeblevene van al mijne kinderen, antwoordde het opperhoofd bijna smeekend. Al de ouden zijn dood: het geslacht der *alii* van Hawai-Nei dreigt uit te sterven.

Kuahilo dacht een oogenblik na.

— Het is waar! zeide hij eindelijk. Het is waar! De blanke vreemdelingen komen en verdringen ons.

Hij vestigde zijn doordringenden blik op de sidderende Kaleolani en liet dien toen over de rij der dienaars weiden, die nog altijd geknield lagen en het gelaat in de handen verborgen. Er kwam een wreede uitdrukking op zijn gelaat.

— Zijt gij bereid tot elk offer, dat Pele zal eischen? vroegde hij.

Lunalilo boog het hoofd.

— Het is wel! zeide de priester. Toen keerde hij zich naar den tempel en riep met luider stem: „Lona!”

In de deur van den tempel vertoonde zich nu eene zonderlinge gedaante. Het scheen eene vrouw; althans zij droeg een zwarte *holoku*, het gewone gewaad der oudere inlandsche vrouwen. Maar zij was bijna even groot als de reusachtige priester zelf en even fersch gebouwd.

Het was Lona, Kuahilo's zuster, even gevreesd en even wreed als hij.

De priester mompelde eenige onverstaanbare woorden

en de reuzin trad snel vooruit, greep de schreiende Kaleolani in hare magere, gespierde armen en verdween met haar in den *heiau*.

Lunalilo vergat zijne vrees en wilde haar nasnellen maar Kuahilo hield hem tegen.

— Vrees niet! zeide hij, met een wreeden lach. Pele vraagt geen vrouwen tot offer. Zij wil mannen! Volg mij met uwe dienaars. De vrouwen kunnen blijven.

Op een wenk van het opperhoofd stonden de inlanders op en volgden den priester, die met groote schreden vooruit liep. Weldra bereikte men een vrij steilen wal van zwarte, glimmende lava. Kuahilo klom vlug op den kruin, en wees met zijn speer naar beneden.

— Het huis van Pele! zeide hij langzaam.

Inderdaad stond men op den rand van den krater Kilauea, een reusachtige put, negen Engelsche mijlen in omtrek. Overal stegen uit spleten, gaten en kegels kokende stoom en zwavelachtige dampen op, en in het Zuiden wezen zwarte rookkolommen, waar bloedroode vlammen tusschen speelden, de plaats aan, waar Halemau-mau, het vuurmeer, zich bevond.

Men daalde in den krater af. Het ging steil naar beneden, maar de wand van de put was hier nog bedekt met een weelderigen plantengroei. Zilvergras, tal van bolgewassen, en vooral de *ohelo*-struiken, met hunne aan Pele gewijde bessen bedekten de helling. Weldra werd dit echter anders. Het struikgewas en zelfs het gras verdween langzamerhand en het ging nu over een zwarte of aschgrauwe lavabedding vol oneffenheden en spleten. Hier en daar was de grond bedekt met groene of geel-

achtig bruine draden, als grof gesponnen glas. Het was ook lava, het schuim der vuurfonteinen, door den wind meegevoerd en als 't ware tot garen gesponnen.

Kuahilo wees er op met zijn speer.

— Het haar van Pele! zeide hij, en de bijgeloovige inlanders weken schuw op zijde.

De grond werd steeds heeter en het pad steeds moeilijker en gevaarlijker. Aan alle kanten stegen uit ontelbare spleten de giftige gassen, de kokende dampen omhoog. 't Was, of men over een dunne korst liep, die een gloeiende massa bedekte. Kuahilo ging als gids vooruit en de anderen volgden in een lange rij, terwijl ieder er voor zorgde, in de sporen van zijn voorman te treden. Het gerommel van den krater werd hoe langer hoe duidelijker, de dampen werden steeds dikker; weldra liep men als in een mist van rook en stoom.

Daar rees uit den nevel een donkere lavabank. Kuahilo sprong er op en wenkte de anderen hem te volgen.

Allen behalve de priester deinsden verschrikt terug, want zij stonden aan den oever van Hale-mau-mau, „het huis van het eeuwige vuur.”

't Was een ontzettend schoon gezicht. Het vuurmeer was in rustelooze beweging en door den rossen rook zag men de gloeiende lava in bloedroode vlamengolven rijzen en dalen. Soms schoot het vloeiende vuur in wilde dwarreling als in een maalstroom voort, dan weer krulde het omhoog als een gloeiende golf, dertig à veertig voeten hoog.

Op sommige oogenblikken was er niets te zien, want dikke wolken van rook en damp verborgen den vuurpoel

voor het oog, maar uit de diepte stegen schrikkelijke geluiden op, hevig geknars en gekraak, ratelende donderslagen, knallende ontploffingen. En als de dampensluiser weer scheurde, vertoonde de vuurzee zich weder in nieuwe verschrikkingen, als een ware hellepoel.

Kuahilo vermeide zich een oogenblik in de ontzetting, die er op het gelaat zijner metgezellen te lezen was. Toen wenkte hij weder met zijn speer en Lunalilo en de zijnen volgden hem op een reusachtig brok lava, dat als een kaap in het vuurmeer uitstak.

Daar gekomen, monsterde de priester met vlammen-den blik de volgelingen van het opperhoofd.

— Leven om leven! zeide hij met een stem, die boven het loeien van den krater uitklonk. Pele vraagt een offer!

Lunalilo boog toestemmend het hoofd. Zijne volgelingen drongen sidderend tegen elkander. Zij wisten, wat er thans komen moest.

Nogmaals vloog Kuahilo's wreede blik langs de rij der ongelukkigen. Toen strekte hij langzaam de hand uit en wees op een schoonen jongeling, bijna nog een knaap.

— Deze! beval hij kortaf.

De jonge man scheen te willen vluchten, maar zijne metgezellen drongen hem naar voren en tot aan den rand der steilte. Met een bevelend gebaar wees de priester naar de vuurzee. Het slachtoffer wierp een wanhopigen blik in de diepte en deinsde terug. Maar op hetzelfde oogenblik trof de priester hem met kracht met de schacht van zijn speer in den rug en de knaap stortte voorover in den kokenden afgrond.

Een gillende doodscreet klonk door de lucht en overstemde het gerommel van den vulkaan.

Lunalilo wierp een vragenden blik op den priester. Deze stond op zijn speer geleund, en scheen aandachtig te luisteren naar de geluiden, die uit den krater opstegen.

— Kaleolani is de dochter van een opperhoofd, zeide hij eindelijk somber. Pele heeft niet genoeg van één leven. Zij eischt nog een offer.

En weer wees hij een inlander aan. Ditmaal was het een man in de kracht zijns levens, die wanhopigen tegenstand bood. Maar op een wenk van het opperhoofd werd hij gegrepen en zijn makker nagezonden.

En nog was de wreede priester niet voldaan. Pele eischte een derde offer.

Ditmaal gold het een van Lunalilo's bijzondere gunstelingen.

De man wierp een smeekenden blik op het opperhoofd.

— Kaleolani! mijn kind, Kaluna! mompelde deze met afgewend gelaat.

De inlander boog het hoofd en verdween met een sprong in de gloeiende lava.

Kuahilo knikte bevredigend met het hoofd.

— Het is wel! zeide hij. De godin is voldaan! Kaleolani zal leven!

Men aanvaardde den terugtocht langs denzelfden weg, dien men gekomen was. Kuahilo liep weder als gids vooraan, somber en zwijgend. Lunalilo volgde hem met een blijde hoop in het hart en zijne volgelingen, anders levendig en spraakzaam genoeg, liepen nu gedrukt en stil achter elkander aan, terwijl zij van tijd tot tijd schuw

omkeken naar den vuurpoel, die hunne makkers verzwolgen had.

Met moesite werd de steile helling van den krater weder beklommen. In de verte zag men den *heiau*.

Plotseling bleef het opperhoofd staan.

— Wat is dat? zeide hij gejaagd.

Een luid, naargeestig geschreeuw klonk uit de verte.

De inlanders zagen elkander verschrikt aan.

Allen wisten wat dat beteekende. Het was het geschrei dat de inlandsche vrouwen aanhieven bij een lijk, de doodenklacht.

Door een angstig voor gevoel gedreven snelde Lunalilo de zijnen vooruit.

't Was een droevig schouwspel, dat hem wachtte.

Voor de poort van den *heiau* lag Kaleolani. Zij was dood.

Hare vrouwen hadden haar met bloemen getooid en stonden nu weeklagend bij haar lijk. De oude Lona stond in de poort en zag het treurig tooneel met koude blikken aan.

Het arme kind was gestorven, terwijl haar vader voor haar herstel menschenoffers bracht aan zijne bloedorstige godin. Pele was machteloos geweest, om haar te redden.

Lunalilo stond een oogenblik als versteend. Toen keerde hij zich met dreigend gebaar tot den priester en het scheen een oogenblik, of hij zich in zijne woede op den grijsaard wilde werpen.

Maar Kuahilo mat hem met een verachtelijken blik. Langzaam trad hij achteruit en verdween met zijne

zuster in den *heiau*. Dreunend sloeg de zware deur achter beiden toe en de beroofde vader bleef buiten bij het lijk van zijn eenig kind.

II.

T A B O E.

Kuahilo stond op het platte dak van den *heiau* en staarde naar de gloeiende dampen, die uit den krater opstegen.

Een wrevelige trek lag op zijn gelaat en van tijd tot tijd stampte hij toornig met den voet op de zware planken van *pandanushout*.

Waarom moest Pele, zijne machtige godin, hem juist nu verlaten? Waarom was het groote offer vergeefs geweest, dat hij haar had gebracht? En juist nu, nu het de dochter van een machtig opperhoofd gold? Waar moest het met zijn gezag, waar met den eerbied voor de godin zelve heen, als Pele haar dienaar zoo weinig hielp?

Kuahilo geloofde vast in de macht van zijne vreeselijke godheid. Hij werd gevreesd en ontzien over geheel Hawaï als haar voornaamste priester, maar hij zelf boog zich met diepen eerbied voor de vuurgodin. Er waren veel goden op de eilanden. Maar al mocht Kamehameha, de koning, ook zijne krijgsgoden boven alle andere

stellen, al deden de priesters der haaien al wat zij konden, om het volk eerbied in te boezemen voor de vraatzuchtige roofvisschen, die zij uit vrees vereerden, wie was zoo machtig als Pele? Wie waagde het, de afzichtelijke, stomme beelden der oorlogsgoden, of de domme visschen op de kust te vergelijken bij de ontzaglijke bewoonster van Hale-mau-mau? Zonk ook niet den moedigste het hart in de schoenen, als Pele donderde en met vernieling dreigde, door hare gloeiende lavastroomen? Snelden dan allen niet naar hare tempels, om er hunne offers te brengen aan de vreeselijke, die als zij wilde, immers het geheele eiland kon vernielen?

Maar nu werd haar gezag bedreigd. Lunalilo, het machtige opperhoofd, was weggetrokken met de zijnen, woedend over het verlies van zijne dochter en over de nuttelooze menschenoffers. Wel had hij het niet gewaagd, den *heiau* aan te tasten, maar hij had toch hem, den priester der godin, bedreigd. En zeker zou hij, thuisgekomen, met toorn en minachting over Pele en hare dienaars spreken.

Toornig balde Kuahilo de vuist.

Een zware stap dreunde op de houten zoldering en een forsche hand werd den priester op den schouder gelegd. Lona stond achter hem.

De reusachtige priesteres zag haar broeder onderzoekend aan.

— Wat deert u, Kuahilo? vroegde zij. Zijt gij bevreesd voor den toorn van Lunalilo?

De priester haalde minachtend de schouders op.

— Ik lach met zijn toorn, zeide hij schamper. Niemand

durft mij deren, en de dwaas, die mij wilde aanranden, zal spoedig genoeg voor zijn overmoed boeten. Er zijn ernstiger dingen, die mij bezwaren.

— Welke zijn die dan? vroegde Lona.

— Kamehameha is oud en krank, zeide Kuahilo somber. Altijd is hij de goden getrouw gebleven, die hem heerscher maakten over geheel Hawaï-Neï. En al diende hij de krijgsgoden het eerst en het liefst, toch vergat hij ook Pele niet, en hij hield hare *heiau's* in eere. Maar als hij sterft, wat zal het dan zijn? De blanke vreemdelingen, die te Hilo en te Honolulu wonen, spotten met onze goden, en men zegt, dat de vrouwen van den koning, en zijn zoon Liholiho, die hem zal opvolgen, luisteren naar hunne woorden.

— Welken god vereeren de blanken? vroegde de priesteres.

— Zij hebben geen goden, zeide Kuahilo minachtend. Hun geld is hun god. Iets anders vereeren zij niet. Men zegt wel, dat in hun eigen land, ver over de zee, andere blanken wonen die een machtigen god dienen. Maar *die* zijn nog nooit op Hawaï-Neï verschenen!

— En wat zou het deren, of Liholiho en Kamehameha's vrouwen luisteren naar de blanke mannen? hernam Lona.

— Veel! want ook Hewahewa, de opperpriester van Hawaï, is op hunne hand. Hij wil de taboe's, de offers, de oude en heilige gebruiken afschaffen. En Lunalilo is bloedverwant van Kaahumanu, de eerste vrouw des konings. Hij zal haar oor vergiftigen met zijne lasteringen tegen Pele.

— Wie kan twijfelen aan Pele's macht? riep Lona trotsch.

— Niemand, zou men meenen! Want wie anders dan zij kan het eeuwige vuur daarginds ontstoken hebben, zei Kuahilo. En toch lachen de blanken om de machtige, en de afvallige hoofden lachen met hen, al sidderen zij heimelijk als de berg rookt. Maar Lunalilo zal de macht van de godin en van haar priester kennen! Zijn de priesters en de dienaars daar?

— Zij wachten op u bij de *lélé*! antwoordde Lona.

— Het is wel! zeide Kuahilo.

Hij daalde de ruwe trap af, die naar beneden voerde en betrad den ruimen tempelhof, in het midden waarvan zich de hooge stellage bevond, die het altaar vormde. Een walgelijke reuk van rottend vleesch en geronnen bloed maakte hier het ademen bijna onmogelijk. En dat was geen wonder, want op de verschillende verdiepingen van de *lélé* lagen doode varkens, die daar langzaam moesten vergaan, als offers aan Pele.

Voor de *lélé* stond een groepje mannen en knapen; allen waren gekleed en getatoeëerd even als Kuahilo, maar niemand droeg als hij het roode koord om het voorhoofd. Het waren de ondergeschikte priesters en de dienaars van den tempel.

Allen bogen eerbiedig, toen de opperpriester hen naderde. Kuahilo wenkte hen nader te treden.

— Pele is toornig! begon hij met doffe stem. Zij is beleedigd! Als zij niet verzoend wordt, zal zij hare vurige woning verlaten en Hawaï verwoesten.

Zijne toehoorders luisterden met angstige blikken. Wat zou Pele thans eischen?

— Lunalilo heeft de godin beleedigd, en mij, haar

priester, gehoond, ging Kuahilo voort. Gijlieden, neemt uwe speren, en omwindt ze met roode *leis* van *ohio*-bloesems, dat men u kenne als boden van den tempel. Zóó zult gij gaan naar het dorp van Lunalilo, en naar al de omliggende dorpen, door de geheele streek, waarover hij gebiedt, en in den naam der godin zult gij een streng *taboe* afkondigen voor vier weken. *Taboe* over huis en veld, over mensch en dier!

Dan zal ik komen en het zoenoffer eischen, dat Pele vraagt.

De mannen namen hunne speren op, die op het altaar lagen, bogen voor hun opperpriester met een eerbiedig *aloha* en verlieten den tempel, om den ontvangen last te gaan volvoeren.

Weinige dagen later zag het er in de streek, die Lunalilo bewoonde, somber genoeg uit. Zij lag onder *taboe*. Dit vreeselijk en onzinnig gebruik der Polynesische eilanden, steeds met bijgeloovige eerbied in stand gehouden heerschte ook op Hawaï nog in volle kracht.

Het was of de dorpen waren uitgestorven. Geen der inlanders vertoonde zich buiten, geen rook steeg op uit de hutten, geen gerucht werd gehoord. Zelfs de varkens en hoenders had men de bekken dichtgesnoerd, opdat zij niet door hun geschreeuw het *taboe* zouden breken en zóó hunne eigenaars blootstellen aan de wraak van Pele.

Want Kuahilo's dienaren slopen overal rond; men wist, dat de opperpriester weldra zou komen om zijne offers te eischen, en de *taboebreker* zou de eerste zijn, die met zijn gezin als zoen aan Pele zou worden aangeboden.

Zoo verliep de eene week na de andere en het *taboe* werd een ondraaglijke last voor de ongelukkige bevolking. Toch durfde niemand, zelfs de hoofden niet, den ban verbreken, dien de tirannieke priester in zijn toorn op de streek had gelegd. Het *taboe* was onschendbaar; zelfs de koning durfde het niet schenden. Wel werd er hier en daar gemompeld, dat eenige vermetelen, die in de havenplaatsen veel met de blanken in aanraking kwamen, de aloude, heilige gebruiken straffeloos hadden geschonden, maar men geloofde die geruchten niet.

Eindelijk brak de dag aan, waarop Kuahilo zelf zou komen om het *taboe* op te heffen en tegelijk de offers aan te wijzen, die hij kwam eischen voor zijne vreese-lijke godin.

Reeds vroeg in den morgen klonken in het bosch, dat het dorp van Lunalilo omringde de holle tonen der reusachtige zeeschelpen die den inlander tot krijgshoorns dienden. Zij kondigden de komst van den priester aan.

Weldra betrad Kuahilo het dorp, op eerbiedigen afstand gevolgd door een schaar zijner onderhoorigen, allen gewapend met hunne met haaiantanden bezette speren en lange, scherpe messen. Waar hij voorbij kwam, gingen de woningen open en menschen en dieren snelden naar buiten, want nu was het *taboe* opgeheven, en allen waren blijde, dat zij weder konden genieten van de frissche lucht en den schoonen zonneshijn. Toch waagden slechts de kinderen het, hunne vreugde door luid gejuich te toonen. De oudere inlanders slopen stil en angstig achter den priesterstoet aan, want zij wisten niet, wat hun opperhoofd en hun zelf nog boven het hoofd hing.

Voor een der van bamboestralies voorziene vensters van zijn huis stond Lunalilo en sloeg met sombere blikken de naderende priesterschaar gade. Naast hem stond een schoone vrouw van rijzige gestalte. Het was zijne zuster, Kapiolani.

Met verbeterden woede zag het opperhoofd den priester naderen, die hem in zijne eigen woonplaats de wet kwam stellen. Zijne zuster zag hem bezorgd aan.

— Wat denkt Lunalilo te doen? vroegde zij.

— Wat is er te doen? zeide het opperhoofd somber. Wie kan zich tegen Kuahilo's gezag verzetten? Zie, hoe het volk als geslagen honden achter hem aan kruipt!

— Vreest gij Pele? vroegde Kapiolani nadenkend.

Lunalilo zag haar verwonderd aan.

— Wie vreest niet de groote godin, die over de vuurströomen gebiedt? zeide hij. Maar wat geeft mij een godheid, die alleen leeft om te verdelgen? Wat baatten mij de offers voor het leven mijner Kaleolani? Ik vrees Pele en de andere goden, maar de priesters en hunne taboe's haat ik sinds dat oogenblik. O, als Kamehameha slechts wilde!

Het scheen, dat Kapiolani de laatste woorden van haar broeder niet verstaan had. Peinzend staarde zij voor zich uit.

— De God der blanke vreemdelingen is anders dan Pele! fluisterde zij.

Weer zag het opperhoofd zijne zuster met bevreemding aan.

— Wat weet gij van den God der blanken? vroegde hij.

— Niet veel! Maar iets toch! antwoordde Kapiolani

zacht. Men zou zeggen, dat de blanken, die hier wonen, geen goden kennen. Maar herinnert ge u niet het blanke meisje, dat met haar vader medekwam op het groote schip?

— Zij kwam wel met haar vader aan Kamehameha's hof, zeide Lunalilo. En zij is te Honolulu gestorven.

— Juist, haar bedoel ik, hernam Kapiolani. En als wij soms alleen waren en haar vader ons niet kon hooren, dan sprak het blanke meisje mij van haren God. Zij zeide, dat de blanken, die hier woonden, slechte lieden waren, die niet leefden naar den wil van hun God. Want het was een goede God, zoo zeide zij, die geen menschenoffers vraagde en die alle menschen, blanke en bruine, liefhad.

Lunalilo haalde ongeloovig de schouders op.

— Wie heeft er ooit gehoord van een god, die kan liefhebben! riep hij spottend.

Een luide angstkreet, die op dit oogenblik buiten werd vernomen, deed hun hun gesprek staken en hun aandacht vestigen op hetgeen daar gebeurde.

Terwijl Kuahilo langzaam de woning van het opperhoofd naderde, was er een jong inlander, die eenige hoenders nazette, haastig achter hem heen geloopt. Nauwelijks was hij echter den priester voorbij, of diens gevolg en de dorpsbewoners, die zich bij den stoet hadden aangesloten, slaakten een kreet van afschuw en ontzetting.

De ongelukkige had op Kuahilo's schaduw getrapt.

Allen wisten, dat dit een heiligschennis was, die met den dood gestraft werd.

Kuahilo zag om en begreep terstond wat er gebeurd

was. Met kouden blik en een wreede uitdrukking op zijn gerimpeld gelaat, zag hij den jongen man aan, die sidderend van angst op de knieën was gevallen.

Twee tempeldienaars schoten terstond toe, grepen den ongelukkige en sleurden hem tot aan de voeten van den priester.

Langzaam wond Kuahilo het roode koord los, dat om zijn voorhoofd was geslingerd en wierp den strik om den hals van het jammerende slachtoffer. Nog een oogenblik en het gejammer ging over in een akelig gerochel.

Kapiolani bedekte zich het gelaat met de handen. Toen zij weder opzag, sleepten een paar tempeldienaars reeds het lijk van den geworgden „heiligschenner” naar den naasten *heiau* van Pele, om dáár op het altaar der godin te worden gelegd.

Stil en stom hadden de inlanders den moord aangezien. De priester liet niet de minste ontroering blijken, maar vervolgde rustig zijn weg. Toen hij voor het huis van het opperhoofd gekomen was, plantte hij zijn speer in den grond en riep met doffe stem diens naam.

Hoewel knarsetandend van verbeterden woede, durfde Lunalilo niet weigeren, om aan de oproeping gehoor te geven. Hij trad naar buiten.

De beide mannen maten elkander eenige minuten met vijandige blikken. Toen begon de priester te spreken. Het was een bloedige eisch, dien hij stelde.

Om de beleedigde Pele te verzoenen moesten er weer menschenoffers zijn; drie mannen uit Lunalilo's geslacht, of diens zuster Kapiolani.

Zoo het opperhoofd dien eisch niet inwilligde zou Pele

de geheele landstreek, waarover hij gebod, met hare vuurstroomen verwoesten.

Toen de priester had uitgesproken, staarde de geheele bevolking in angstige stilte op het opperhoofd, om wiens wil hun Pele's wraak bedreigde.

Zou hij de godin nog verder trotseeren en zóó zijne onderdanen aan hare woede prijsgeven? Of zou hij den ouden priester tevredenstellen? En wie zou dan het slachtoffer zijn?

Lunalilo scheen in hevigen tweestrijd.

Plotseling ontstond er eene beweging in de schaar der toeschouwers. Men hoorde aan het einde van het dorp een luid rumoer en daaronder den hoefslag van verscheidene paarden. Nog een oogenblik en eenige ruiters sprongen in den kring; in den voorsten herkenden allen een koninklijken renbode. De inlander sprong van zijn paard, boog zich voor Lunalilo en sprak toen met krachtige stem.

— Kamehamaha is dood! Koning Liholiho, zijn zoon, regeert over Hawāi-Nei. Koningin Kaahumanu roept Lunalilo terstond naar de hoofdstad.

Een verward rumoer volgde op deze woorden. Allen waren verrast en ontsteld en de priesters niet het minst. Kamehameha de Groote, de stichter van het rijk van Hawāi-Nei, de vriend der priesters en de handhaver van de oude zeden en heilige gebruiken, was dood. Zijn zoon Liholiho was een vriend der blanken, zijne moeder Kaahumanu niet minder. Wat zou er thans geschieden?

Ook Lunalilo was verschrikt. Toch wierp hij een zegepalenden blik op Kuahilo. Hij behoefde thans op den

eisch van den priester niet te antwoorden. Niemand dacht op het oogenblik aan Pele en haar toorn. Allen waren vervuld van het groote nieuws.

Het opperhoofd gaf haastig eenige bevelen en verdween in zijn huis, waar Kapiolani hem met ongeduld wachtte. Weinig tijds daarna sloeg een talrijke ruiters-toet den weg in naar Hilo.

Het waren Lunalilo en zijne zuster, die zich met hun gevolg naar de haven begaven, om van daar over zee naar de hoofdstad te reizen.

Kuahilo en den zijnen bleef niets over dan af te trekken naar den eenzamen *heiau* bij het vuurmeer.

III.

DE VAL DER AFGODEN.

Weinige dagen later stond Lunalilo in een der vertrekken van het eenvoudige houten huis, dat Kamehameha den Grooten tot paleis had gediend.

In eerbiedige houding luisterde hij naar de woorden eener bejaarde vrouw, met een gelaat, dat van geestkracht en een vasten wil getuigde. Het was Kaahumanu, de weduwe van Kamehameha en de moeder van Liholiho, den jongen koning.

Zij sprak met kracht en met vuur, en het opperhoofd luisterde met aandacht, want de koningin sprak gedachten uit, die gedurende de laatste dagen ook in zijn hoofd hadden rondgewoeld. Zij koesterde grootsche plannen: wat zij aan haar bloedverwant mededeelde, betrof toch niets minder dan de afschaffing van het *taboe* en het omverwerpen van den dienst der afgoden.

— Wat gij wilt, is toch zeker niet naar den wil van Kamehameha? zeide hij, nadat hij haar peinzend had aangehoord.

— Zeker niet! antwoordde Kaahumanu levendig. „Ga voort op mijn goeden weg!” dat waren de laatste woorden tot de hoofden en tot zijn zoon. Maar noch zij, noch ik wenschen ons langer aan de tirannie der priesters en hun taboe te onderwerpen.

— Het volk eerbiedigt nog de taboe's, zeide Lunalilo.

— Maar het haat ze, evenals ik, riep Kaahumanu. En de vrouwen het meest! De vrouwen der blanken zitten straffeloos neder bij de mannen en eten met hen. Waarom zou het ons verboden zijn? Waarom mogen de vrouwen van Hawaï-Neï niet zoo goed bananen eten, als de mannen? Waarom zijn er zooveel onzinnige gebruiken? En als de goden de taboe's willen handhaven, waarom worden ze dan straffeloos overtreden?

— Straffeloos overtreden, zegt gij? vroegde het opperhoofd.

— Zeker! zeide de vorstin. Hier in Honolulu hebben mannen en vrouwen het vuurwater der blanken leeren drinken, dat het verstand benevelt. En toen zij niet meer wisten, wat zij deden, hebben velen de taboe's gebroken. En de goden hebben gezwegen.

— En dunkt Liholiho even als gij? vroegde Lunalilo.

Kaahumanu haalde minachtend de schouders op.

— Liholiho is een knaap, die doet wat ik verlang, als hij slechts zijn vermaak kan najagen. Sinds Hewahewa, de opperpriester, hem straffeloosheid heeft beloofd, viert hij feest met de vrouwen der opperhoofden en zit met hen aan. Maar hij doet het in 't geheim. Wij moeten er hem toe brengen, het in 't openbaar te doen, opdat het volk het zie en zijn voorbeeld volge!

— Ik ben op uwe hand! riep het opperhoofd. Breken wij de taboe's en de macht der priesters. Zij vermogen niets op de goden. Waarom zouden wij hen vreezen?

— Hebt ook gij u over hen te beklagen? vroegde Kaahumanu belangstellend.

Het gelaat van Lunalilo betrok en hij balde krampachtig de vuisten. Met gebroken stem verhaalde hij zijn tocht naar Hale-mau-mau en zijn strijd met Kuahilo.

Kaahumanu hoorde hem zwijgend aan.

— Gij hebt gelijk, zeide zij eindelijk, de priesters zijn machteloos. Waarop zouden wij wachten? Nog deze week zullen wij met de oude goden en hunne taboe's breken. Wij zullen leven zonder vrees en doen, wat wij begeeren, zooals de Amerikanen en de Engelschen.

— Hebt gij ooit van een god der Amerikanen gehoord? vroegde Lunalilo, die zich Kapiolani's verhaal herinnerde.

De vorstin zag hem verwonderd aan.

— Zij hebben geen goden, zeide zij. Zij vreezen niets. En wij willen doen als zij.

Weinige dagen na dit gesprek vloog een groote prauw, door krachtige armen voortgeroeid, over de blauwe wateren van de Stille Zuidzee. Het ranke vaartuig volgde de westkust van het eiland Hawaï en zette koers naar het Noorden.

Achter in de prauw zat een man van reusachtige gestalte, die, in somber gepeins verdiept, in het blauwe water staarde. Het was Kuahilo, de priester van Pele.

De avond begon reeds te vallen, toen de priester opkeek en om zich heen zag. De prauw was nog altijd in

het gezicht van de kust. In de verte verhief zich, een weinig landwaarts in, maar toch niet ver van het strand, een hooge heuvel, en op den top daarvan bevond zich een vormlooze, donkere massa, die scherp tegen den nog helderen hemel afstak. Kuahilo knikte tevreden en gaf den roeiers een kort bevel, terwijl hij naar den heuvel wees. Daar was het doel van den tocht.

Een half uur later liep de prauw de baai van Kawaihae binnen en na weinige oogenblikken werd de priester op de schouders van twee zijner dienaren door de branding heen naar het strand gedragen. Daar gekomen, beval hij met een wenk aan de zijnen, om te blijven waar zij waren, en op zijn speer geleund sloeg hij den weg naar den heuvel in. De donkere massa op den top bleek thans een groot gebouw, uit zwarte lavabrokken opgetrokken.

Kuahilo sloeg, toen hij aan den voet van den heuvel kwam, een slingerend pad in, aan weerszijden door dichte heggen ingesloten. Weldra werden deze door hooge muren vervangen, zoodat de priester thans door een nauwe, kronkelende gang liep. Eindelijk kwam hij voor een hek, waarbij twee gewapende inlanders wacht hielden.

— Ik wensch Kekuokalani te spreken, zeide Kuahilo kortaf.

De beide wachters hielden hem dreigend de speren voor.

— De opperpriester is niet voor ieder te spreken, zeide een hunner. Wie zijt gij en wat voert u hier?

— Zeg aan Kekuokolani, dat ik, Kuahilo, uit den *heiau* aan het vuurmeer, met hem verlang te spreken, was het antwoord. Ik breng hem gewichtige tijdingen.

Op het hooren van den geduchten naam van den priester der vuurgodin, haastten de wachters zich het hek te openen.

Een hunner ging Kuahilo voor en leidde hem naar een ruime binnenplaats. De priester bevond zich hier in eene zonderlinge omgeving. In het midden van het plein stond op een kleine verhevenheid een reusachtig, afschuwelijk beeld, geheel rood geschilderd. Het scheen een krijgsman te moeten voorstellen, want het hoofd was met een soort helm gedekt en de plumpe handen torsten allerlei wapens. Hoewel het gelaat ruw uit hout was gesneden, was de inlandsche beeldhouwer er toch in geslaagd, aan de grijnzende trekken een huiveringwekkende uitdrukking van valsheid en wreedheid te geven. Rondom het groote beeld bevonden zich tal van kleinere, die allen met akelig verwrongen gezichten den bezoeker, die hen in hunne rust kwam storen, schenen aan te staren.

Kuahilo was echter noch verbaasd, noch verschrikt door het zonderlinge, zwijgende gezelschap, in welks midden hij zich zoo plotseling bevond. Hij wist, dat hij in den grooten tempel was van *Taïri*, den voornaamsten oorlogsgod van Hawai. Het groote beeld in het midden stelde den afgod voor, die door den thans gestorven vorst Kamehameha meer dan de andere goden werd vereerd.

Daar dreunden voetstappen door een der lange gangen, die uitkwamen op de binnenplaats en een oogenblik later verscheen in het zonderlinge heiligdom een forsche man, over het geheele lichaam rood getatoeëerd, met een

terugstootend uiterlijk. Het was Kekuokalani, de opperpriester van den krijgsgod.

Kekuokalani zag zijn gast met argwanende blikken aan.

— Wat voert u hier, Kuahilo? vraagde hij op weinig vriendelijken toon.

— Brengt het volk geen offers genoeg aan den *heiau* van Pele? Of komt gij weder met mij twisten, omdat de vorst en zijn huis den grooten krijgsgod Tairi meer huldigen dan Pele?

— Ik kom niet met u twisten, Kekuokalani, antwoordde de oude priester somber. Integendeel, alle haat en nijd moet thans vergeten zijn, of het is gedaan met Hawāi en zijne goden.

— Wat bedoelt gij? vraagde de ander bevreemd.

— Zoo wij niet waken, zoo wij niet snel en krachtig handelen om den gruwel te beletten, zal men de heilige *heiau's* neerhalen, en zal men uwen *Tairi* en zijne metgezellen in zee werpen, zooals men het te Honolulu de goden heeft gedaan.

— *Tairi* in zee werpen? Den god van Kamehameha vernielen? riep Kekuokalani ongeloovig.

— Het is, zooals ik u zeg, zeide Kuahilo ernstig. Hoor aandachtig toe. De Koningin Kaahumanu, door de blanken en den verrader Lunalilo aangezet, wil den ouden godsdienst en de heilige gebruiken afschaffen. Zij beheerscht den zwakken Liholiho geheel en al en zij heeft hem voor hare plannen weten te winnen. Ik zeg u, Kekuokalani, de koning heeft, ten aanschouwe van al het volk, *met zijne vrouwen gegeten!*

De priester van Tairi zag hem verschrikt aan. De heiligschennis scheen hem ongehoord. Maar hij herstelde zich.

— Vrees niet, zeide hij, terwijl hij op een zondérling gevormde korf wees, die bij het afgodsbeeld stond. Weldra komt Liholiho, evenals zijn vader, om aan Tairi te offeren. Dan zal ik spreken uit de *manu* en hem den wil van den god verkondigen. Zware offers zal ik eischen voor het breken van het *taboe*! En Liholiho zal luisteren en gehoorzamen, zooals zijn vader Kamehameha deed.

— Liholiho zal niet komen, zeide Kuahilo hoofdschuddend. Heb ik u niet gezegd, dat men te Honolulu de tempels verwoest en de beelden der goden vernield heeft? Ik mistrouwde Lunalilo en zond twee mijner dienende priesters naar de hoofdstad. En wat hebben zij aanschouwd? Toen de koning in gezelschap van zijne vrouwen at en dronk, toen de goden hem niet verpletterden, toen juichte het geheele volk. „Het taboe is gebroken!” zoo riep men. „De goden hebben geen macht!” „Zij zwijgen!” En men drong de tempels binnen, haalde de beelden er uit en wierp ze in zee! Hewahewa, de opperpriester van Hawai-Nei, heeft zich bij de partij der koningin aangesloten.

Kekuokalani stond als verpletterd.

— Wat moeten wij doen! riep hij ontsteld.

— Weldra zal het volk ook uw *heiau* bestormen, ging Kuahilo voort. Men haat u, Kekuokalani en men haat *Tairi*, om de vele offers, die zoowel de hoofden als het volk, op last van Kamehameha, den krijgsgod moesten brengen. Men zal u niet sparen. Er is maar een middel, om u en den dienst der goden te redden.

— En dat is? vroegde Kekuokalani gretig.

— Opstand! zeide de priester van Pele somber. Nog hebben wij macht! Nog worden wij gevreesd! Duizenden zullen naar onze roepstem luisteren.

— Wat wilt gij dan? vroegde de ander.

— Het geslacht van Kamehameha, dat ontrouw is geworden aan de goden van Hawaï-Neï, wil ik verdrijven, zeide Kuahilo. Hewahewa en Lunalilo wil ik dooden. En op den troon wil ik plaatsen een man, die de goden trouw zal dienen en de oude gebruiken in eere zal herstellen.

— Gij bij voorbeeld? zeide Kekuokalani spottend, terwijl hij den grijsaard argwanend aanzag.

— Neen, gij, Kekuokalani! riep Kuahilo. Gij zult Hewahewa opvolgen en tevens koning zijn.

— Ik heb genoeg aan Pele en aan mijn rijk Halemau-mau, voegde hij er bij met een grimmigen lach.

Het gelaat van den priester helderde op.

— Indien uw voorslag werkelijk oprecht is, Kuahilo, zeide hij aarzelend.

— Ik ben oprecht, zeide Kuahilo. Begrijpt gij niet, dat Hawaï te gronde gaat, als Kaahumanu en Lunalilo overwinnen?

Eerst den volgenden morgen verliet Kuahilo den tempel van *Taïri*. Zijne roeiers hadden geduldig op hem gewacht en weldra voerde zijne kano hem weder zuidwaarts, naar zijne sombere woning aan den oever van het vuurmeer. Nauwelijks was hij daar aangekomen, of hij belegde een grooten raad van al de priesters en tempeldienaren van Pele. Weldra gingen de tempelboden

weer het land in, hunne met roode kransen omvlochten speren in de hand, om de getrouwen aan den ouden godsdienst te wapen te roepen. En terwijl overal de juichkreten weerklonken van het verheugde volk, dat van den druk der taboe's bevrijd was, mengden zich weldra sombere geruchten in het blijde nieuws. De afgodendienaars, zoo zeide men, liepen overal te wapen om de *heiau's* te verdedigen.

En weldra bleek het, dat die geruchten waarheid bevatten. Onder aanvoering van Kuahilo en Kekuokalani rukten de verdedigers van den ouden godsdienst op naar Hilo. Eenige getrouwe hoofden, die hen met een afdeeling krijgslieden te gemoet trokken, werden door hen geslagen. Hierdoor nam het aantal der opstandelingen verbazend toe.

Kaahumanu begreep, dat zij krachtig moest optreden, als zij den troon voor Liholiho wilde behouden. Zij verzamelde hare troepen, die voor een groot gedeelte met geweren waren gewapend, en daardoor een groot voordeel hadden op de met speren en knotsen gewapende aanhangers der priesterpartij.

Aan het zeestrand kwam het tot een gevecht, en het leger des konings behaalde de overwinning. Tevergeefs verrichtten de priesters en hunne volgelingen wonderen van dapperheid: het kruit en de kogels der blanken bleken sterker dan hun moed, Kekuokalani zelf sneuvelde, door een kogel in de borst getroffen.

Lunalilo had, gedurende het gevecht steeds vergeefs getracht Kuahilo te bereiken, wiens reusachtige gestalte hoog boven de drommen der strijders uitstak. Maar de dapperheid, waarmede de dienaars van Pele zich voor

hun priester opofferden, belette hem dezen te bereiken. Toen eindelijk de slag was beslist en de priester van Pele, gevolgd door een schaar der zijnen, terugtrok in de richting van den Mauna-Loa, vervolgde hij zijn vijand met de grootste verbittering.

Maar toen zijne krijgslieden het woud, dat den voet van den berg bedekt, waren doorgetrokken, en men dieper en dieper doordrong in het eigenlijke gebied van Pele, begonnen zij weldra blijken van vrees te geven. De stomme afgodsbeelden hadden zich niet verdedigd, maar wat zou de geduchte vuurgodin doen?

Toch zette Lunalilo de vervolging voort en hij en de zijnen schenen snel op den priester te winnen.

Bij een kromming van het smalle bergpad bleven de voorsten van Lunalilo's bende plotseling roerloos staan. Daar stond, beschenen door de ondergaande zon, de reusachtige gestalte van Kuahilo, geleund op zijn lange speer. Hij scheen hun den doortocht te willen betwisten.

Lunalilo lette niet op den schrik zijner krijgslieden. Zoodra hij zijn vijand bemerkte, snelde hij vooruit, terwijl hij de zijnen toeriep hem te volgen. De priester liet hem tot op weinige passen naderen, zonder van houding te veranderen, maar met fonkelende oogen volgde hij elke beweging van het opperhoofd. Plotseling velde hij zijn speer en deed hij sprong voorwaarts; tevergeefs trachtte Lunalilo den stoot van het gevaarlijke wapen te ontwijken: de lange, met haaiantanden bezette spits drong hem diep in de borst; stervend zonk het opperhoofd neer.

Zijne volgelingen slaakten een kreet van woede en snelden op hunne beurt vooruit, om den dood van hun

aanvoerder te wreken. Maar Kuahilo vluchtte niet. Hij rukte zich het roode koord van het hoofd, wierp den strik om een heester en spande het touw over het smalle pad.

— Taboe! riep hij met donderende stem.

Verschrikt weken de inlanders terug. Zij hadden gestreden voor de afschaffing der *taboe's*, maar zij waren bewoners van zuidelijk Hawaï en zij hadden den vuurberg in al zijne verschrikkingen gezien: het taboe van Pele durfden zij niet trotseeren.

Kuahilo zag hen een oogenblik met een smadelijken grimlach aan, toen wendde hij zich om en verwijderde zich langzaam; hij wist dat het dunne koord een slagboom vormde tusschen hem en zijne vervolgers, die dezen niet zouden durven overschrijden.

Ongehinderd bereikte hij zijn eenzame woning aan het vuurmeer.

IV.

DE GOD DER BLANKEN KOMT!

Eenige maanden waren er verlopen. Kuahilo en Lona woonden nog altijd in hun sombere woning aan den rand van den krater. Slechts weinige priesters en dienaars omringden hen nog, want de meesten hunner volgelingen hadden hen verlaten. De nederlaag der priesterpartij was beslissend geweest voor het heidendom. „Waarom helpen ons de goden niet; als wij hen en hunne tempels verdedigen?” vraagden de inlanders. „En indien zij ons niet kunnen helpen, waartoe zouden wij hen dienen?” En duizenden sloten zich bij de beeldstormers aan.

Toch, al was het genoeg bekend, dat Kuahilo een der voornaamste aanvoerders der opstandelingen was geweest, had niemand het gewaagd, hem op te zoeken en ter verantwoording te roepen.

Vol bijgeloovige vrees ontweken de inboorlingen den wreedden grijsaard, en zelfs werden er in de dorpen, die het dichtst bij den krater lagen, nog velen gevonden, die hem offers brachten. Indien Pele toch eens in toorn

ontbrandde, dan zouden zij de eerste slachtoffers zijn.

En welken godsdienst beleden thans de inlanders, nu zij de afgoden verworpen hadden?

Zij hadden geen godsdienst.

Blijde, dat zij aan den schrik van taboe's en menschenoffers ontkomen waren, leefden zij voort, zoo mogelijk nog lichtzinniger dan voorheen. De gruwelijkste zonden werden zonder schaamte gepleegd, „ieder deed, wat goed was in zijne oogen,” — en dat was hemel-tergende goddeloosheid.

Maar een nieuwe dag zou weldra aanbreken!

Op zekerem avond stond Kuahilo weder op het platte dak van zijn tempel en staarde naar Hale-mau-mau. Hij wilde uit de opstijgende gloeiende dampen en de flikkerende vuurtongen den wil zijner godin lezen en de toekomst voorspellen, zooals zijne vadersen vóór hem hadden gedaan. Maar tevergeefs ondervroeg hij ditmaal zijn orakel. Een zware wolk van zwarten rook hing over den krater en de vlammentongen en vuurfonteynen waren niet zichtbaar. Mistroostig staarde de oude priester naar de zwarte rookkolommen, die hem niets zegden, of zoo hij er al eene voorspelling in lezen kon, dan was het slechts dreigend onheil.

Daar dreunde haastige schreden op de trap, die naar het dak voerde, en een oogenblik later verscheen Lona op het plat. De priesteres was blijkbaar in een opgewonden gemoedsstemming.

— Wat deert u, Lona? vroegde de priester verbaasd, toen hij zijne zuster op zich zag toeijlen.

— Op, Kuahilo! Op, naar Honolulu! riep de oude

hijgend. Er is gevaar! De God der blanken is gekomen!

Ongeloovig zag de priester haar aan.

— De God der blanken zou op Hawaï zijn aangekomen? vraagde hij schouderophalend.

— Gij gelooft het niet? Toch is het de waarheid, riep Lona driftig. Een onzer priesters vertoefde op mijn last te Honolulu. Ik wilde weten, wat daar voorviel. Hij bracht mij zoeven de tijding.

— Waar is hij? vraagde Kuahilo.

— Beneden, in den *heiau*, waar hij uitrust, en zich met spijs en drank verkwikt. Hij heeft gegeten, gedronken, noch geslapen, sinds hij vóór drie dagen de stad verliet.

— Drie dagen en drie nachten, om van Honolulu onzen *heiau* te bereiken? vraagde Kuahilo.

— Kawahāi stal een kano aan het strand en roeide uit alle macht. Maar sterke tegenwind dreef hem uit de koers. Maar kom thans mede en hoor zelf, wat hij heeft mede te deelen.

Kuahilo volgde zijne zuster. In den *heiau* vond hij den jongen priester, die de tijding gebracht had. De jongeling lag uitgeput op een mat, maar toen Kuahilo binnentrad richtte hij zich op en begroette hem met een eerbiedig „*aloha*.”

— Welke tijding brengt gij ons, Kawahāi?

— Er is groote opschudding in de hoofdstad, zeide de jonge man, blijkbaar niet weinig trotsch, dat hij de overbrenger was van zulk belangrijk nieuws. Met een der groote kano's van de blanken zijn er zeven mannen te Honolulu aangekomen. Het zijn priesters van den grooten God der blanken. Drie mannen van Hawaï ver-

gezellen hen. Die zijn gekleed als de blanke mannen en dienen hun God. Zij hebben vele jaren gewoond in het groote land, dat de vreemdelingen Amerika noemen.

— En hebben zij hun God medegebracht? vraagde Kuahilo. Hoe ziet zijn beeld er uit?

— Een beeld hadden zij niet, althans zij toonden er geen, zeide Kawahāi. Zij zeggen dat er maar één *Akua*, één groote Geest is, dat die God onzichtbaar is, dat Hij hemel en aarde geschapen heeft en alle dingen bestuurt, met onzichtbare, maar almachtige hand.

— Het moet een groot God zijn! mompelde Kuahilo. En welke offers verlangen zij? vraagde hij luider.

— Zij vragen geen offers; antwoordde de jonge man. Wat meer is, zij zeggen dat hun God zijn eigen Zoon hier op aarde heeft gezonden, en dat die als een offer voor de menschen gestorven is.

— Een God, die zichzelf ten offer brengt! riep Kuahilo ongeloofig en verbaasd. Maar wat eischen ze dan van de menschen, die hen hooren, die priesters der blanken? Wat wil hun God, als hij geen offers van honden en varkens, ja zelfs geen menschenlevens vraagt?

— De blanke priesters zeggen vele dingen. Ik heb niet alles begrepen, zeide Kawahāi. Hun God eischt veel, wat men nog nooit op Hawāi heeft gehoord. De ouders mogen hunne kinderen niet dooden, zeggen zij; ook de meisjes niet, en zulke vreemde dingen meer.

— Hoe heeft de koning ze ontvangen?

— Eerst slecht! Hij meende, dat zij kwamen om hem zijn land te ontnemen, en dat de groote oorlogskano's der blanken spoedig die der priesters zouden volgen.

Maar Kaahumanu en haar dienaar, Karaimoku, stelden hem gerust. Zij luisteren naar de taal der vreemdelingen. En Liholiho gevoelde zich gerust gesteld, toen hij zag hoe de andere blanken, en vooral hunne hoofden ¹⁾, de nieuwe priesters haatten.

— Hoe? Hatén dan ook de blanken hunne priesters? vraagde Kuahilo.

— Ja, maar niet om dezelfde redenen, waarom het volk ons haat. De priesters der blanken eischen ook van hunne landgenooten geen offers. Maar zij nemen het volk tegen hen in bescherming en willen niet, dat zij de inlanders leed doen, hun vuurwater te drinken geven en hunne kinderen rooven!

Kuahilo schudde het hoofd en bleef peinzend voor zich staren. Hij begreep niets van die blanke priesters en hun vreemden godsdienst. Maar het bleek, dat de vreemde blanken, die het volk van Hawaï mishandelden, die er slechts op bedacht waren hun dorst naar geld te bevredigen, deze mannen haatten en vervolgden. Dat was zonderling!

Hij gelastte Lona, verder voor den bode te zorgen, en begaf zich toen weer naar zijn post op het dak, om het gehoorde te overwegen en uit te zien of Pele ook een teeken gaf.

Wat Kawahāi verhaald had was waar. In het jaar 1820, dus een jaar na het vernielen der afgoden en hunne tempels, waren de eerste zendelingen op de eilan-

¹⁾ De Engelsche en Amerikaansche consuls hebben inderdaad geruimen tijd de pogingen der eerste zendelingen tegengewerkt.

den aangekomen. Zij waren uitgezonden door het Amerikaansche Zendinggenootschap. Het gezelschap, dat te Honolulu aan wal stapte, bestond uit de zending M. Bingham en A. Thurston, Dr. Thomas Holman, zending-geneesheer, D. Chamberlain, zending-landbouwer, S. Ruggles, godsdienstonderwijzer en schoolmeester, S. Whitney, een collega van den vorigen, maar tegelijk zending-werkman, E. Loomis, een boekdrukker en drie bekeerde inboorlingen. Weinig dachten deze mannen, toen zij Boston verlieten, dat zij reeds den weg gebaad zouden vinden, dat de afgoden vernield en de *taboe's* opgeheven waren.

Het duurde echter eenigen tijd, voor de koning, die de zendingen met wantrouwen beschouwde en die door de „slechte blanken” tegen hen werd opgezet, hun toestemming gaf om in zijn rijk zendingsposten te stichten. Eindelijk echter ontvingen zij het verlangde verlof. Sommige zendingen vestigden zich te Honolulu, anderen begaven zich naar de eilanden Hawaï en Kawai en begonnen daar den arbeid.

Die arbeid was aanvankelijk niet ongezegend. Onder de eerste leerlingen, die zich aanmeldden om onderwijs te ontvangen, behoorden de koning zelf, zijne moeder, Kaahumanu en hun eerste minister, Karaimoku. Een aantal opperhoofden volgden hun voorbeeld en ook het volk toonde zich leidzaam en gewillig. Toch moesten de zendingen met groote omzichtigheid te werk gaan, want de lichtzinnige, oppervlakkige inboorlingen waren maar al te zeer geneigd de uiterlijke vormen van den godsdienst aan te nemen, zonder iets van het wezen te

begrijpen. Nog in 1828 verklaarde de zendeling Thurston, dat er op zijn post te Kailua nauwelijks een gezin te vinden was, waar niet des morgens en des avonds een huiselijke godsdienstoefening gehouden werd, „en toch,” voegt hij er bij, „hebben we geen hoop, dat de meerderheid van deze gezinnen waarlijk godvreezend zijn of eenige zorg toonen voor hunne zielen.”

Behalve de prediking en het onderwijs, wachtte de zendelingen overvloedige arbeid. De taal der Hawaï-eilanden was nooit in schrift gebracht. Zij moesten die eerst zelf leeren, een spelling ontwerpen en de eenvoudige regels vaststellen, om de inlanders in hun eigen volkstaal te kunnen leeren lezen. Toch verscheen reeds in 1832 eene vertaling van het Nieuwe Testament.

En nog met andere moeilijkheden hadden de eerste zendelingen te worstelen. De Hawaï-eilanden, welker bewoners zich toch reeds van die der overige eilanden zeer ongunstig onderscheidten door hunne grove losbandigheid en schaamteloze ondeugden, waren al vroeg het toevluchtsoord geworden van het schuim van den Grooten Oceaan. Schelmen en schurken van alle natiën, ontsnapte dwangarbeiders en zeeroovers vooral hadden de eilanden bezocht en er rijkelijk het zaad gestrooid, waarvan thans de wrange vruchten worden gezien, — het langzamerhand uitsterven van het geheele volk. De zendelingen moesten niet alleen het Evangelie prediken en de inboorlingen aan de macht van het heidendom ontrukken, maar zij hadden ook te kampen met de vijandschap en de tegenwerking van de ellendelingen, die zich op de eilanden gevestigd hadden, om te midden eener hulpeloze en

onwetende bevolking hunne booze lusten bot te vieren. De bemanning der schepen, die zich voor de komst van Bingham en Thurston, op de eilanden hadden opgehouden, hadden door het slechte voorbeeld, dat zij als blanken gaven, mede een zeer ongunstigen invloed op de inlanders gehad. En de inboorlingen, die zelf reeds diep gezonken waren, — kindermoord was b. v. bij hen een algemeen erkend gebruik — namen maar al te gretig de booze zeden aan van de verdorven blanken, die op de walvischvaarders en andere schepen tot hen kwamen. Hun taal had woorden genoeg, om al wat slecht en goddeloos was uit te drukken, maar zelfs de namen der voornaamste Christelijke deugden waren hun onbekend. Dáár hadden zij geen woord voor!

Wel mocht de taak der eerste zendelingen zwaar en moeilijk heeten!

Allerlei geruchten omtrent den nieuwen godsdienst gingen door het land en ze drongen ook tot den *heiau* aan den krater van Kilauea. Kuahilo hoorde met verbeten toorn, hoe de koning en de hoofden den rustdag der blanken in eere hielden, hoe nieuwe wetten werden nitgevaardigd, die de Wet der tien geboden van de Christenen tot grondslag hadden, hoe vele aanzienlijke inlanders en daaronder ook Kapiolani, de zuster van zijn vijand Lunalilo, zich openlijk bij de Christengemeente hadden aangesloten, zich hadden laten doopen en hun vroeger zedeloos leven hadden vaarwel gezegd.

En toch — bij al zijn toorn was er één gedachte, die hij niet van zich kon zetten. „*Ora loa ia Jesu*”! eeuwig leven in Jezus! dat was de juichtoon der pas bekeerde

Christenen. Kon de groote God der blanken dat schenken? Zou Hij hen, die Hem dienden, tot zich nemen in de *lani*, de hemelen daarboven? 't Was een schoone belofte, voorzeker!

Maar de priester van Pele trachtte die gedachten terug te dringen. Nog waren de zendelingen niet doorgedrongen in Zuidelijk Hawaï. En nu de opgewondenheid, die er was gevolgd op het vernielen der afgoden, weder bedaard was, kwam de vrees voor Pele weer boven. Weer bracht men de godin de gewone offers van varkens en honden en Kuahilo zag zijn macht weder langzamerhand toenemen. Weldra zou hij weer als vroeger gevreesd en gehoorzaamd worden.

Een zaak maakte hem slechts ongerust. Kapiolani, Lunalilo's zuster, regeerde thans in de dorpen, die eenmaal onder het gezag van haar broeder hadden gestaan. Zij was eene ijverige Christin en zou zeker doen, wat zij kon, om hem tegen te werken. Maar de priester troostte zich met de gedachte, dat de vrees voor Pele's vlammen en vuurstreamen sterker zou zijn dan de invloed zijner vijandin.

V.

KAPIOLANI.

Op het groote plein voor Kapiolani's woning heerschte op zekeren morgen een ongewone drukte. Een aantal gewapende ruiters reden voor het huis heen en weder en telkens werd hun aantal vermeerderd door nieuwe gasten, van welke sommigen blijkbaar een verren weg hadden afgelegd. Eenige dienaars hielden een fraai zwart paard vast, dat met *leis* van roode en witte bloemen was versierd.

De ruiters onderhielden zich levendig met elkander, maar meestal werden hunne gesprekken fluisterend gevoerd. Allen schenen onrustig en gejaagd, ja op menig gelaat waren onmiskkenbare teekenen van ontroering en angst te bespeuren.

Het volk stond in een wijden kring om den stoet en onderhield zich luidruchtig over alles wat het zag en hoorde. Maar veler gelaat stond ernstig en strak en allen schenen te beseffen, dat het hier een gewichtige onderneming gold.

Daar gingen de deuren van het huis open en Kapiolani verscheen. Zij droeg een witte *holoku* en daarover een mantel van fraaie, bont gekleurde vederen. Om hoofd en hals droeg zij *leis* van welriekende bloemen. Het scheen wel, dat zij naar een feest ging, maar ook haar gelaat teekende geen feestelijke stemming; het teekende veeleer diepen ernst en vastberadenheid.

Zoodra zij verscheen, schaarden de ruiters zich voor het gebouw en begroetten haar met een luid *aloha*, dat door het volk herhaald werd.

Kapiolani steeg in den zadel en stelde zich aan het hoofd van den stoet, die weldra hét dorp verliet en verdween onder de schaduw van het bosch, dat den voet van den Mauna Loa bedekte.

't Was een gewichtige onderneming, die de jonge vrouw ging ten uitvoer brengen.

In 1823 was Koning Liholiho en zijne gemalin op een Engelschen walvischvaarder naar Engeland vertrokken. Weinige weken na hunne aankomst waren beiden echter aan de mazelen gestorven en de aanhangers der afgoden hadden van deze omstandigheid gebruik gemaakt, om het volk tegen de zendelingen op te zetten. Nu eens heette het, dat de goden den koning en de koningin hadden gedood, om hen te straffen voor hun afval, dan weder dat de blanken hen hadden betooverd of vergiftigd, om zich na hun dood van de eilanden meester te maken.

En ook van een zijde, vanwaar men dit wel het minst had mogen verwachten, werden de zendelingen tegengewerkt. Luitenant Percival, de kommandant van een Amerikaansch oorlogsschip, schaarde zich aan de zijde

van de vijanden van het Evangelie. Hij eischte intrekking van de wetten tegen de zedeloosheid en dwong de opperhoofden met de wapens in de hand om aan zijne eischen gehoor te geven. De zendeling Bingham werd door de Amerikaansche matrozen mishandeld en Percival dreigde zelfs hem neer te schieten, indien hij hem verder tegenwerkte. Inderdaad slaagde de Amerikaansche kommandant er in, zijn doel te bereiken, en zijn voorbeeld werd natuurlijk gretig gevolgd door de honderden zeelieden die de eilanden bezochten. De blanke kolonisten met Mr. Charlton, den Engelschen consul, aan hun hoofd, sloten zich, helaas, bij hen aan en werkten de regeering en de zendingen tegen, zooveel zij slechts konden.

Dit alles deed den invloed van het heidendom weder snel toenemen. Het volk begon zich weer openlijk aan losbandigheid over te geven, vooral in de hoofdplaatsen en de heidensche priesters zagen hun macht en invloed weder toenemen. Ook Kuahilo en de zijnen deden, wat zij konden, om het verloren terrein te herwinnen. Een kleine aardbeving kwam hun daarbij uitnemend te stade. Sporen van den dienst van Pele begonnen zich hier en daar weder te vertoonen; eerst hadden de inlanders in het geheim hunne offers naar den *heiau* van den ouden priester gebracht, maar weldra werden er weer in 't openbaar honden en varkens te harer eere geslacht. De priesters deden telkens driester hunne eischen gelden. Het scheen, dat Zuidelijk Hawaï in den nacht van het heidendom zou terugzinken.

Toen besloot Kapiolani tot een moedige daad. Zij wilde het volk van de vrees voor Pele en hare priesters

verlossen. Zij zou het toonen, dat de geduchte vuurgodin niet bestond dan in de verbeelding harer misleide aanbidders en dat de Heer van hemel en aarde, dien zij diende, ook over de lavastroomen van den Kilauea gebod.

Toen zij haar plan aan hare vrienden mededeelde, werd zij door de meesten met schrik aangehoord. Zelfs onder de christenen waren er velen, die nog een bijgelooovige vrees voor Pele koesterden: indien de vuurgodin toch eens bestond, dan was het roekeloos, haar te tergen. En toen zij den wensch uitdrukte, dat men haar op haar tocht mocht vergezellen, waren er eerst maar weinigen te vinden, die daartoe bereid waren.

Eindelijk hadden zich eenige opperhoofden aangeboden, den tocht met haar te ondernemen. Langzamerhand was hun getal toegenomen en thans reed zij met een gevolg van tachtig man, voor het meerendeel hoofden en aanzienlijken, den weg op, die naar den krater leidde.

Kapiolani's plannen waren in den *heiau* aan het vuurmeer niet onbekend gebleven. Wel wist niemand, wat zij zich eigenlijk had voorgenomen te doen, maar het gerucht, dat zij Pele in haar eigen woning wilde trotseeren, had zich alom verspreid en Kuahilo's spionnen hadden hem weldra van alles ingelicht.

Wat zou de oude priester doen? Dit was een vraag, die noch zijne aanhangers, noch de vrienden van Kapiolani konden beantwoorden.

De laatsten waren gewapend, voor het geval dat Kuahilo hen soms met geweld den toegang tot den krater zou willen beletten, maar het was niet waarschijnlijk, dat de oude zoo roekeloos zou zijn, door zulk een daad van

verzet zich den toorn op den hals te halen van de regentes Kaahumanu, bij wie Kapiolani hoog stond aangeschreven. Daarenboven, wat zou hij met zijne weinige tempeldienaars tegen eene welgewapende ruiterbende kunnen uitrichten?

Maar toch, indien hij de daad niet belette, die hem heiligschennis moest toeschijnen, indien Pele zich niet verdedigde, dan was aan zijn gezag een geduchte knak toegebracht.

Zoo althans dacht Lona er over, toen de boden haar angstig en gejaagd het bericht brachten, dat de vermeete Kapiolani werkelijk aan haar plan gevolg had gegeven en haar dorp verlaten had. Van het dak van den *heiau* kon men de ruiterschaar zien, die uit het woud te voorschijn kwam en langzaam over het *pahoehoe* veld voorttrok. Toen snelde zij naar haar broeder, gaf hem verslag van wat zij gehoord en gezien had en trachtte hem tot handelen te nopen.

— Zult ge eindelijk zeggen, wat gij wilt, Kuahilo! riep zij driftig. Zult gij lijdelijk toezien, dat de Christenen uw *heiau* ontheiligen en misschien wel de *lélé* omverhalen en de priesters verdrijven? De priesters en de tempeldienaars wachten op uwe bevelen.

Kuahilo schudde somber het hoofd.

— Ik wil niet voor Pele strijden, mompelde hij. Indien de godin haar eigen huis wil verdedigen, laat zij het dan doen. Zij heeft er de macht toe. Indien zij zich laat beledigen en hare *taboe's* straffeloos laat schenden, welnu . . .

— Dan zal ik waken voor de eer der godin, nu haar priester zijn plicht verzuimt! riep Lona driftig.

Kuahilo haalde zwijgend de schouders op.

De grijze priesteres snelde naar beneden. Op haar bevel werden de poorten van den *heiau* gesloten en versperd. Zware blokken lava werden op het dak gereed gelegd, om er de aanvallers mede te verpletteren, voor het geval dat deze den tempel zouden willen bestormen. Alle wapens werden voor den dag gehaald en in orde gebracht en alles gereed gemaakt om den verwachten aanval op het heiligdom met geweld te keeren.

Eerst laat in den middag verscheen Kapiolani met haar gevolg op de kleine bergvlakte. Maar Lona's vrees was ongegrond geweest. Men had blijkbaar geen plan, iets tegen den tempel te ondernemen. De kampvuren werden aangestoken en men zag de ruiters de noodige voorbereidselen maken, om den nacht in de open lucht door te brengen. Eerst vermoedde Lona een krijgslist, maar de spionnen, die zij uitzond, berichtten niets verdachts. Een hunner was zelfs ontdekt, maar men had hem geen leed gedaan.

— Wat wilde Kapiolani dan, als zij den tempel ongemoeid liet? vroegen Kuahilo en Lona zich af.

Zij zouden het spoedig ontdekken.

Den volgenden morgen zag men den ganschen stoet, met Kapiolani aan het hoofd, langzaam en statig naderen. De wal van zwarte lava, die Kilauea omringt, werd beklommen en toen begonnen de Christenen af te dalen in den krater.

Lona zag het en begreep nu eenigszins, wat Kapiolani's plan was. De vermetele wilde Pele gaan opzoeken. Zij wilde afdalen naar Hale-mau-mau, wat nog nooit iemand

had durven ondernemen, dan onder begeleiding des priesters. Haastig liet zij de versperringen wegnemen en, nadat zij een der tempeldienaars gelast had, Kuahilo te waarschuwen, snelde zij naar buiten om de heiligshen-ners tegen te houden.

Ook de oude priester verliet den tempel. Hij volgde echter zijne zuster niet, maar sloeg een ander pad in. Hij was bekend met alle wegen, die naar het vuurmeer leidden en zoo kostte het hem weinig moeite, de Christenen, die langs de steile wanden van den krater en over de nauwelijks afgekoelde lava op den bodem slechts langzaam vooruitkwamen, in te halen. Weldra zagen Kapiolani en de haren zijne reusachtige gestalte voor hen uit schrijden, tot zij verdween in de dampen van Hale-mau-mau.

Langs de helling van den Kilauea groeiden in rijken overvloed de *ohelo*-bessen, die aan Pele gewijd waren. Niemand mocht er van eten, zonder eerst een gedeelte van zijn voorraad aan de godin te hebben aangeboden. De schending van dit *taboe* werd met den dood bestraft. Terwijl men in den krater afdaalde, plukte Kapiolani een goeden voorraad der heilige beziën en gaf ze aan een uit haar gevolg.

Heeter werd de grond, scherpe en verstikkende dampen stegen aan alle kanten uit de talrijke sploten van den vulkanischen bodem op. Men naderde Hale-mau-mau.

Plotseling trad van achter een reusachtig lavablok eene gedaante te voorschijn, die, dreigend met de opgeheven hand, den stoet den weg scheen te willen versperren.

Het was Lona. Even goed als haar broeder bekend met de wegen in het kraterbekken, was ze er gemakkelijk in geslaagd Kapiolani en de haren ongemerkt vooruit te komen.

— Terug! krijschte zij, terwijl zij de naderenden met vlamme oogen aanzag, terug!

Onwillekeurig deinsden de voorste inlanders verschrikt terug!

Alleen Kapiolani trad onbevreesd nader.

— Terug, vermetele! schreeuwde de priesteres, terwijl zij de moedige vrouw in den weg trad; terug zeg ik u! Pele zal u vernielen! De grond zal splijten onder uwe voeten en hare vlammen zullen u verteren!

— Laat mij door, oude! zeide Kapiolani kalm en vastberaden.

Toen verloor Lona alle bezinning. Woedend haalde zij een lang steenen mes uit haar *holoku* te voorschijn en wierp zich op de vrouw, die hare bedreigingen zoo weinig achtte. Zeker zou zij haar doorstoken hebben, indien niet twee van Kapiolani's vrienden haar hadden gegrepen en tegengehouden.

Verscheidenen wilden de woedende oude op de plaats zelf dooden, maar Kapiolani belette dit. Men ontnam haar haar mes en liet haar achter. Zij bleef den stoet op eenigen afstand volgen, steeds luide hare verwenschingen en bedreigingen uitgillend.

En thans was men aan den oever van het vuurmeer. Nog een enkele lavabank scheidde de Christenen van den ziedenden poel. Langzamerhand waren van Kapiolani's gevolg eenigen achtergebleven, dat voorbeeld was spoedig door verscheidene anderen gevolgd en slechts een paar

der moedigsten waagden het, met haar de hoogte te beklimmen. Maar toen zij Hale-mau-mau zagen in al zijne verschrikking, zonk ook hun de moed in de schoenen. Zij bleven, waar zij waren en lieten de moedige vrouw aan haar lot over.

Kapiolani ging alleen. Zij trad vooruit tot aan den uitersten oeverrand.

Het vuurmeer was thans ontzettend schoon. 't Was thans geen wilde, golvende vuurmassa, door zwarte en roode dampen heenbrekend. De ziedende lava was thans betrekkelijk rustig, maar een tiental vuurfonteinen speelden in verscheidene gedeelten van Hale-mau-mau en wierpen kolommen levend vuur omhoog. Soms vereenigden zij zich tot een enkelen vlammenzuil, die dan weer instortte en een oogenblik een vurigen draaikolk vormde, tot weldra de fonteinen weer verschenen, om hetzelfde schouwspel te herhalen.

't Was alles aangrijpend schoon, maar tegelijk vol ontzetting voor de pasbekeerde Christenen, waarvan de meesten in hun hart nog vreesden voor de machtige Pele, die over die vlammenzee heerschte, in wier onmiddellijke nabijheid zij zich thans bevonden en die zij kwamen trotseeren.

En thans was het oogenblik gekomen. Kapiolani nam de takjes der *ohelo*-struiken en begon van de heilige purperen beziën te eten, zonder ze eerst Pele te wijden en de godin een gedeelte aan te bieden. Het was een eenvoudige daad, maar een vreeselijk waagstuk in de oogen der bijgeloovige inlanders, die elk oogenblik waanden, dat de roekeloze vrouw, die Pele aan den rand

van het vuurmeer tartte, door de vlammen zou verslonden worden.

Maar Pele gaf geen teeken van leven.

En nu greep Kapiolani met krachtigen arm stukken gestolde lava en wierp ze in de vlammenzee, terwijl zij met luider stem de godin toeriep, op te staan en zich te wreken, zoo zij kon, op haar, die dus haar woning ontheiligde.

Dof ploften de zware klompen in de ziedende lava, maar Pele's toorn openbaarde zich niet.

Toen keerde Kapiolani zich tot haar gevolg.

— De Heer is mijn God! riep zij met een heldere, luidklinkende stem. Hij heeft dit vuur ontstoken. Ik vrees Pele niet! Als ik omkom door haar toorn, dan moogt gij haar macht vreezen. Maar als de Heere God mij behoedt, terwijl ik hare taboe's breek, dan moet gij Hem vreezen en liefhebben. Daar is geen Pele, daar zijn geen andere goden dan de Heer!

En boven het geloei van den krater uit klonk thans het loflied ter eere Gods, dat de moedige vrouw aanhief, en waarmede weldra haar gevolg instemde.

Toen keerden Kapiolani en de haren zegevierend huiswaarts, om aan het volk te verhalen, dat Pele machteloos was, dat haar toorn, waarmede de priesters dreigden, niet was te vreezen, want dat zij, voor wie zij zoolang gesidderd hadden, niet bestond.

En terwijl dit aan den oever van Hale-mau-mau geschiedde, had een man van reusachtige gestalte, die op een lavaheuvel stond, het tooneel uit de verte gadeslagen. Het was Kuahilo. Toen hij zag, hoe men het huis der

godin ontwijdde was het een oogenblik of hij zich op de „heiligschenners” wilde storten. Maar hij bedwong zich, Met smeekend gebaar strekte hij de handen naar het vuurmeer uit, en zijne oogen vestigden zich strak op den gloed, als wilde hij Pele bezweren te verschijnen en de vermetelen te straffen.

Z66 bleef hij staan, tot de laatste toon van Kapiolani's lied was weggestorven, en zij en haar gevolg zich ongedeerd hadden verwijderd.

Toen wierp hij zich met het aangezicht op den grond.

— Zij is dood! mompelde hij, Pele is dood!

VI.

ORA LOA IA JESU.

Aan het strand van de schoone baai van Hilo stonden twee mannen in een ernstig gesprek verdiept. Het waren beiden blanken en het scheen, dat zij daar gekomen waren, om afscheid van elkander te nemen. Aan den oever lag een groote kano, en uit de houding der inboorlingen, die hare bemanning vormden, kon men opmaken, dat zij slechts wachtten tot dit was afgelopen, om in zee te steken.

De beide mannen waren nog in de kracht des levens, maar er was tusschen hen een groot verschil. De een was een lange man met een bleek gelaat, welks groeven en lijnen spraken van zorgen en ontbering. Er lag een weemoedige uitdrukking in zijne donkere oogen.

De ander was geheel en al het tegenovergestelde van zijn metgezel. Hij was niet groot, maar elke beweging van zijn kloeke gestalte duidde lichaamskracht en behendigheid aan. Blijkbaar had hij nog niet lang in de tropische gewesten verkeerd, want een blos van gezondheid lag nog op zijne gebruide wangen. Uit zijne leven-

dige oogen spraken geestkracht en moed, en thans fonkelden zij van geestdrift.

— Ga met God, broeder Coan, zeide de tengere man, terwijl hij zijn metgezel de hand drukte. Gij hebt een moeilijken tocht in 't vooruitzicht. Vermoeienis en gevaar wachten u, en niet het minst teleurstelling, naar ik vrees.

— Zoo moeten wij niet spreken, broeder Lyman, zeide de ander zacht berispelend. Wij, zendelingen, behooren wel ten allen tijde „goeden moed te hebben.” Als wij uitgaan in den naam van onzen Heer en Heiland, in het geloof, dat Hij met ons gaat, dan moeten wij niet in de eerste plaats op teleurstelling rekenen. Hij zal Zijn werk volbrengen op Zijn tijd.

De zending Lyman schudde weemoedig het hoofd.

— Gij zijt hier nog niet lang, Coan, antwoordde hij zuchtend. Gij kent dit ongelukkige volk niet zooals ik het ken! Ge kunt u geen voorstelling maken van de verregaande lichtzinnigheid en zedeloosheid, die hier heerschen. Het is of de duivel hier nog eens zoo spoedig als elders het woord wegneemt!

— Wij belijden te gelooven in den Heiligen Geest, broeder Lyman, zeide Coan met vaste stem. De Heer kent dit ongelukkig volk nog veel beter dan wij. En toch is Zijn Evangelie ook voor hen, en dat Evangelie van Jezus Christus, is ook voor hen „eene kracht Gods tot zaligheid, een iegelijk die gelooft.”

— Waar zijn de vruchten van den arbeid! zuchtte Lyman.

— Die zijn er, geloofd zij de Heer! riep Coan. En

al waren die er niet, dan hebben wij slechts voort te gaan met zaaien. „Te Zijner tijd zullen wij maaien, zoo wij niet verslappen.” Wie het werk Gods doet, heeft voor geen teleurstelling te vreezen! De eeuwigheid zal het openbaren, dat geen enkel werk des Heiligen Geestes verloren is gegaan!

— De Heere God geve u naar uw geloof, broeder Coan! zeide Lyman. Niemand zal er zich hartelijker over verheugen dan ik. Uwe woorden hebben mij goed gedaan. Nog eens: Ga met God!

Nog een laatste handdruk en de beide mannen namen afscheid van elkander. Lyman keerde naar Hilo terug, waar hij bij afwezigheid van zijn ambtsbroeder den zendingspost alleen zou bedienen. Coan stapte in de kano en weldra schoot het lichte vaartuig over de blauwe golven der Stille Zuidzee.

De zendeling Titus Coan was in 1835 op Hawaï aangekomen. Hij was een man van groote gaven, en bezat daarbij een krachtig gestel, dat tegen de grootste vermoeienissen bestand was. Weldra nam hij een groot gedeelte van het werk te Hilo op zich. Hij opende er een school voor meisjes, die weldra vrij druk bezocht werd en ook een soort ambachtsschool. De bevolking in dit gedeelte van Hawaï woonde zeer verspreid, en de heer Coan nam weldra ook het reizende zendingswerk op zich. Thans ging hij een groot plan ten uitvoer brengen. Reeds sedert verscheidene jaren was het Evangelie op Hawaï gepredikt, maar toch waren er nog duizenden, die nimmer het woord Gods hadden vernomen.

In de kust van het eiland bevonden zich tal van nauwe

inhammen, voor het meerendeel de beddingen van vroegere bergstroomen, die door aardbevingen of andere oorzaken een andere richting hadden gekregen. Ook in het gebergte bevonden zich diepe dalen of kloven, eveneens door vulkanische uitbarstingen gevormd, en aan alle kanten door steile rotswanden omgeven. Deze nauwe dalen waren zeer vruchtbaar en er hadden zich daar mettertijd enkele huisgezinnen gevestigd. Na verloop van tijd waren er bloeiende dorpen ontstaan, welker bewoners slechts zelden met de buitenwereld in aanraking kwamen, daar hunne woningen slechts te bereiken waren over zee of door middel van lange touwladders. Deze menschen wilde de heer Coan opzoeken, om hun de boodschap des heils te brengen. Het had de andere zendelingen zeker niet aan de lust ontbroken, om deze taak op zich te nemen, maar slechts weinigen zouden opgewassen zijn tegen de vermoeienissen en gevaren van de moeilijke reis.

Verscheidene zijner medearbeiders dachten daarenboven als de heer Lyman. Wat zou de arbeid voor vruchten dragen? Wat zouden al de moeiten en de opofferingen baten voor dit lichtvaardige, verdorven volk, dat de zegeningen van het Evangelie tot nog toe zoo weinig op prijs had gesteld; dat geen afstand wilde doen van zijn onheilig, zedeloos leven, al luisterde het naar de prediking der zendelingen, al nam het zelfs de uiterlijke vormen van het Christendom aan.

Maar Titus Coan geloofde in den Heiligen Geest en hij rekende op de macht van het geloofsgebed. Hij vertrouwde op zijn Heer, die het werk, in Zijnen naam begonnen,

niet zou laten verloren gaan, maar het zegenen op Zijn tijd en Zijne wijze.

En in dat geloof aanvaardde hij den moeitevollen tocht.

En maandenlang duurde de zendingsreis van dezen getrouwen getuige. Zijn lichte kano drong alle onbezochte kreken binnen, om er de eenzame visschers op te zoeken en hun de Blijde Boodschap te brengen. Aan lange touwen werd hij neergelaten van klip tot klip langs de steile rotswanden, om in de dorpen op den bodem van den afgrond den Christus te prediken. Snelvlietende bergstroomden trok hij over, gedragen op de schouders van een inlander, terwijl zijn volgelingen hand aan hand in het water stonden, om zoo als 't ware een dam te vormen, ten einde de kracht van den stroom te breken, die anders hun leeraar ongetwijfeld zou hebben weggevoerd. En zoo reisde de moedige man van dorp tot dorp, van hut tot hut, overal van zijn Meester getuigende, overal predikende de verlossing van zonden door het bloed van Jezus Christus, overal het goede zaad strooiende, geloovende dat zijn God den wasdom zou geven.

En zijn geloof werd niet beschaamd. Er volgde een Pinksterzegen!

Toen de heer Coan eens terugkwam van een bezoek aan eene school in het binnenland, die hij had gesticht, kwamen hem boden tegemoet, die hem berichtten, dat er een andere geest onder de inboorlingen was gekomen, en dat zij bij geheele scharen naar den zendingspost kwamen, om godsdienstig onderricht te ontvangen.

De heer Coan en zijne ambtgenooten spoedden zich huiswaarts en bevonden, dat de blijde tijding inderdaad

waar was. De Heilige Geest had op de harten der inlanders gewerkt; van alle kanten kwamen zij toelopen om het Woord des levens te hooren, om te hooren spreken van „ora loa ia Jesu”, het eeuwige leven in Jezus, dat thans voor hen in waarheid een blijde boodschap was geworden. Maanden lang moesten de zendingen bijna zonder eenige rust arbeiden, om tot de talrijke scharen te prediken en terwijl zij het Woord Gods verkondigden, hielpen hunne echtgenooten hen trouw in den arbeid, door de inlandsche vrouwen en meisjes om zich te verzamelen, en haar te onderwijzen in het vervaardigen van voegzame kleederen en andere nuttige zaken.

Ook van de andere eilanden vernam men dergelijke tijdingen. Mannen en vrouwen, die jaren lang niet naar de woorden der zendingen hadden willen luisteren, kwamen thans met heilbegeerige harten en namen het Evangelie gaarne aan. Hilo bleef echter het middelpunt der beweging. Van 1837 tot 1843 werden er, en alleen na zorgvuldig onderzoek, 27.000 personen gedoopt.

De kleine stad Hilo zag weldra haar aantal inwoners vertiendubbelen, want van alle kanten kwamen de inlanders opdagen, om de prediking van den heer Coan te hooren, en die kwamen, bleven er meestal maanden lang vertoeven. „Als wij sterven, laat ons dan in het licht sterven!” riep het volk, en tal van hutten en barakken werden opgeslagen, om de vreemdelingen te huisvesten.

Ook tot Kuahilo kwam de tijding van wat er te Hilo geschiedde. De laatste jaren had hij in sombere mijmeringen doorgebracht. Bijna al zijne volgelingen hadden

hem verlaten, en Pele werd in den *heiau* aan het vuurmeer slechts traag gediend.

Sinds de daad van Kapiolani bemoeide de oude priester zich weinig meer met den dienst der godin. Tevergeefs zette Lona hem tot grooteren ijver aan; hij sloeg hare woorden in den wind en leefde eenzaam en verlaten op het dak van den tempel.

De berichten, omtrent wat er te Hilo geschiedde, kwamen hem opschrikken. De God der blanken, zoo vernam hij, openbaarde er zich op bijzonder krachtige wijze en het volk kwam van alle kanten toelopen, om van Hem te hooren. En langzamerhand begon in hem het verlangen te ontwaken meer van dien God te vernemen, die alle goden van Hawaï had overwonnen, en voor wien allen, zelfs de machtigsten, zich bogen. Wellicht had hij een priester noodig uit de mannen van Hawaï.

En op zekeren dag verraste Kuahilo zijne zuster met de onverwachte mededeeling, dat hij naar Hilo zou reizen. Lona was eerst niet weinig verblijd. Thans, zoo meende zij, zou haar broeder zich eindelijk doen gelden en gebruik maken van den invloed, dien hij nog op het volk had. Er waren thans vele duizenden te Hilo. Wel waren zij gekomen, om naar de woorden der blanke leeraars te luisteren, maar als de priester van Pele onder hen optrad, zouden zij nog ontzag genoeg hebben, om hem te gehoorzamen en op zijn bevel zouden zij de blanken in zee drijven en de tempels van den nieuwen God verbranden.

Niet weinig was zij echter verwonderd, toen zij hoorde dat Kuahilo slechts twee volgelingen wilde medenemen

en dat hij niemand wilde mededeelen, wat eigenlijk zijne plannen waren.

En misschien wist de oude priester het zelf niet. Hij zou naar Hilo gaan, dat stond vast. Hij zou er de bijeenkomsten der blanke leeraars bezoeken; maar of hij den zendeling zijn speer in de borst zou stooten, dan wel rustig naar zijne woorden zou luisteren, dat was nog de vraag.

't Was een schoone dag te Hilo, toen de heer Coan zich weder gereed maakte, om aan zijn gretige toehoorders het Evangelie te verkondigen. Een Zondag was het niet, maar dat kwam er in dezen tijd minder op aan. Elken dag werden er godsdienstoefeningen gehouden; de zendingen gunden zich weinig of geen rust, waar de arbeid zoo overvloedig, de oogst zoo groot was. In die dagen predikte ó. a. de heer Coan minstens zes of zeven keer en soms dertig à veertigmaal per week.

De plaats, waar hij thans zou spreken, was de ruime hof van een ouden afgodstempel, want de kleine kerk te Hilo kon onmogelijk de hoorders bevatten. De heer Coan stond op de trappen van het vervallen altaar en de inlanders verdrongen zich om hem.

Het gebed was gedaan en de lofzang gezongen, het zelfde lied, dat eens Kapiolani had aangeheven aan den rand van den krater. Plotseling ontstond er eenige opschudding onder de toehoorders. Een grijsaard van reusachtige gestalte, slechts met een schort en een mantel gekleed en over het geheele lichaam met grillige figuren getatoeëerd, was den *heiau* binnen getreden en drong nu naar voren. Zijn zonderling voorkomen zou reeds aller

aandacht hebben getrokken, want te Hilo gingen de meeste inlanders betamelijk gekleed, maar een groot gedeelte der aanwezigen kende hem.

— Kuahilo, de priester van Pele! hoorde men aan alle kanten mompelen en verscheidene inlanders plaatsten zich voor hun leeraar, om hem te verdedigen, indien de bloeddorstige heiden kwaad in den zin had.

Maar de heer Coan wenkte hen toe, bedaard te blijven. Kuahilo van zijne zijde, deed geen poging om eenig geweld te plegen. Op zijn speer geleund bleef hij op korten afstand van het spreekgestoelte staan.

De zendeling begon zijn toespraak. Het was de eenvoudige verkondiging van het Evangelie der genade, de ellende van den zondaar en de oneindige barmhartigheid van den Verlosser. En hij, die het verkondigde, was een man vol des geloofs en des Heiligen Geestes, die stond in de kracht van zijn God en van wien de kracht des Heeren dan ook uitging.

De spreker werd dikwijls genoeg gestoord. De godsdienstoefening liep niet zoo kalm en geregeld af, als die, waar wij aan gewoon zijn. De bruine toehoorders waren van een levendig, hartstochtelijk ras, niet gewoon hunne aandoeningen te bedwingen en dat toonden zij ook thans. Kreten van blijdschap en smart, uitroepen van verbazing, levendige gebaren en teekenen van goedkeuring noodzaakten hem soms een oogenblik op te houden. Maar weldra klonk weer zijn krachtige stem en bracht het woord des heils tot de luisterende scharen.

Kuahilo luisterde stil en aandachtig. Hij hing aan de lippen van den spreker.

Wat ging er om in zijn ziel? Ontving hij thans het antwoord op de vragen, die hij had gedaan in zijne eenzame nachtwaken op het dak van den *heiau*, nadat zijne godin machteloos was gebleken en hij vruchteloos naar hare teekens vraagde? Het scheen althans dat hetgeen hij hoorde een blijde tijding voor hem was, want zijn gelaat helderde op, en er kwam een uitdrukking in zijne oogen, die men daar nog nimmer had gezien.

De Heer had dien dag zijnen dienaar Coan een groote vreugde, een ongedachten zegen bereid. Toen de zendeling zijn laatste woorden had gesproken, ontstond er weder eene opschudding in de vergadering. Een man drong naar de trappen van de *lélé* en boog zich diep bewogen voor den heer Coan neder. Het was Kuahilo.

Een oogenblik scheen de grijsaard naar adem te snakken. Toen sprak hij eindelijk, maar zijn stem trilde van diepe ontroering.

— Ik ben bedrogen en ik heb anderen bedrogen, zeide hij. Ik heb in duisternis geleefd en kende den waren God niet. Ik heb aangebeden wat geen God was. Ik laat het alles varen. De ware God is gekomen. Hij spreekt. Ik buig mij voor Hem neder. Ik wensch Zijn zoon te zijn.

Er was dien dag blijdschap in den hemel en blijdschap in de gemeente van Hilo, want Kuahilo, de bloeddorstige heiden, de wreede opperpriester van Pele, was gekomen aan den voet van het kruis.

VII.

DE LEEUW EN HET LAM.

Den eersten Zondag van de maand Juli in het jaar 1838 was er in het eenvoudige bedehuis der zendelingen te Hilo een merkwaardig schouwspel te zien. Op den aarden vloer zaten in dichte rijen mannen en vrouwen, grijsaards en jongelingen, allen in het wit gekleed. Het waren inlanders, die heden ten getale van 1705 door den Heiligen Doop in de gemeente van Christus zouden worden opgenomen. Verscheidene dezer bekeerlingen hadden gedurende twee jaren het onderwijs der zendelingen genoten, het meerendeel echter had sinds meer dan een jaar het Evangelie aangenomen en er waren er ook enkelen, die sinds korteren tijd bekeerd waren. De namen van allen waren verscheidene weken te voren algemeen bekend gemaakt en ieder was uitgenoodigd, om de bezwaren, die hij tegen een hunner mocht hebben, ter kennis van de leeraars te brengen. Thans was het plechtig oogenblik gekomen, waarop zij in de gemeente van Christus zouden worden opgenomen.

Langzaam gingen de zendelingen Coan en Lyman door de dichte rijen en besprenkelden de gebogen hoofden. Toen sprak de heer Coan de plechtige woorden des doops: „Wij doopen u allen in den naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes.”

En onder hen, die daar neerknielden zag men ook een grijsaard en eene oude vrouw, die onwillekeurig aller aandacht op zich vestigden. Zij werden door de inlanders met schuwen eerbied bejegend, maar zij bemerkten het niet. Met gebogen hoofd en betraande oogen ontvingen zij den doop en den zegen van den zending.

Het waren Kuahilo — en Lona. Ook de oude priesteres was tot den Heer gekomen. Toen haar broeder niet terugkeerde, toen zij vernam, dat hij te Hilo bleef en geregeld de bijeenkomsten der Christenen bezocht, was zij eerst zeer toornig geworden. Ook zij had zich naar Hilo begeven om Kuahilo met verwijten en bedreigingen te overladen. Maar ook zij kwam onder den invloed van den Heiligen Geest, die zoo krachtig werkte te Hilo. Gods genade greep haar in 't hart en ook de trotsche priesteres boog het hoofd voor den Christus, dien zij zoo lang had gehaat en tegengestaan.

En thans volgde nog eene indrukwekkende plechtigheid. Vier en twintighonderd bekeerden ontvingen het Heilig Avondmaal. De heer Coan getuigt van hen, die er aan deelnamen: „Zij allen hadden waarlijk een ernstig berouw over hunne zonden en hadden den vasten wil om met Gods hulp een nieuw leven te leiden. De ouden van dagen en de verminkten; de lammen, de blinden; zij, wier ledematen verdord, of die door een beroerte

getroffen waren; kranken en zwakken; zij, wier oogen, neuzen, lippen en ledematen waren afgestorven, met verwrongen gelaatstrekken, en walgelijk uitzicht: ¹⁾ zij allen kwamen aanstropelen, leunende op hunne staven, of zij werden door anderen geleid of gedragen naar de tafel des Heeren. Onder de menigte hadt ge den grijzen priester der afgoden kunnen opmerken, met zijn handen pas gewasschen van het bloed der menschenoffers, te zamen met dieven, overspelers, roovers, moordenaars en moeders, wier handen rookten van het bloed van hare eigene kinderen. Het scheen een van de scharen, die de Heiland rondom zich vereenigde en voor wie Hij de woorden des heils sprak."

Sinds bood het leven van Kuahilo en Lona weinig merkwaardigs meer aan voor de menschen, al gaf het zeker vreugde en blijdschap in den hemel. De *heiau* aan het vuurmeer verviel, op de *lélé* werden geen offers meer gebracht, want na het vertrek van den opperpriester en zijne zuster verdwenen ook de priesters en de tempeldienaars. Mochten de inlanders nog vaak met bijgeloovige vrees opzien naar den rookenden krater, er waren geen priesters meer om voor de beleedigde Pele offers te vragen en het worgkoord zou nimmer meer zijn vreeselijk werk verrichten.

Maar te Hilo arbeidden de beide grijzen in eenvoud en trouw met de zendelingen mede. Zij waren gedurende de jaren, die zij nog op aarde vertoefden, de levende

¹⁾ Dit ziet op de melaatschen. De verschrikkelijke ziekte der melaatschheid komt nog altijd op de Sandwich-eilanden voor.

bewijzen, dat het Evangelie van Jezus Christus een kracht Gods is tot zaligheid, een iegelijk, die gelooft. Zoo wreed en bloeddorstig zij eens geweest waren, zoo zachtmoedig en barmhartig waren zij thans. En toen de tijd gekomen was, dat de Heer hen opriep, toen — zoo getuigde de zendeling Coan — gingen zij kalm en vertrouwend de eeuwige rust in.

De zendingen hadden op de Sandwich-eilanden nog met vele moeilijkheden te kampen. Onder de ernstigste behoorde de mededinging der Roomsche kerk, die in 1837 hare priesters naar het pas ontgonnen terrein zond, om er te arbeiden. Tegen den raad der zendingen werden zij door het inlandsche gouvernement verdreven; maar dit haalde de regeering moeilijkheden met Frankrijk op den hals en zij zag zich gedwongen, de wet, die de Roomsche kerk en hare priesters den toegang tot de eilanden, ontzegde in te trekken.

Toen was het weder de kommandant van een Engelsch oorlogsschip, Lord George Paulet, die door zijn onverantwoordelijke handelwijze aanleiding gaf tot veel kwaads.

Hij noodzaakte den Koning, een acte van afstand te teekenen en vijf maanden lang heerschte er op de eilanden een toestand van regeeringloosheid. Dronkenschap en zedeloosheid vertoonden zich weer, nu de wetten, die dit alles strafbaar stelden, niet meer werden gehandhaafd. Wel werden de handelingen van lord George door de Engelsche regeering afgekeurd en de acte van afstand vernietigd, maar er was in dien tijd veel bedorven.

Toch maakten Evangelie en beschaving groote vorde-

ringen. In 1851 verklaarde de minister van het Openbaar Onderwijs — een gewezen zendeling — dat er 535 scholen op de eilanden waren met 15,482 leerlingen. Sinds de invoering van het Christendom waren er toen 89,201 personen als leden der gemeente aangenomen. Het aantal der gedoopte kinderen bedroeg 14,173.

Maar het grootste bewijs van den invloed van het Evangelie op de harten der inlanders was de oprichting van een genootschap voor Uitwendige Zending in 1850. Het doel was om ook op andere eilanden in de Stille Zuidzee den Christus te prediken, en belangrijke sommen werden daartoe alleen door de Christen-inlanders bijeengebracht. Stroup-eiland, een van de Carolinen, en de Markieze-eilanden werden door inlandsche zendingen uit Hawaï bearbeid.

In 1853 achtte het Amerikaansche genootschap zijn zendingstaak volbracht. Het had tot dat jaar twee en vijftig geordende zendingen, een en twintig helpers en drie en tachtig zendingzusters naar de eilanden gezonden. Thans meende het zich te mogen terugtrekken en het bestuur aan de inlandsche kerk zelve op te dragen.

En hoe is thans de toestand op Hawaï-Neï? Zijn de berichten waar, die ook nog in den laatsten tijd Europa bereikten, dat er nog zooveel zonde en zedeloosheid heerschen op die schoone, zonnige eilanden?

Helaas ja, ook daar is er onkruid onder de tarwe.

Maar als wij zien op wat er geschiedt in onze Christelijke maatschappij, dan hebben wij voorzeker weinig recht om over dit alles een hard oordeel te vellen.

„Misschien,” — zoo zegt een schrijver, die wel erva-

ren is in de geschiedenis der zending ¹⁾ „misschien is er menige donkere vlek op de kaart van onze groote steden, waarbij de donkerste smet van Hawaï nog schitterend licht zou schijnen. Wij moeten ons ook wachten om den godsdienst der inboorlingen geheel naar den zelfden maatstaf te beoordeelen als den onzen. Wij mogen niet vergeten, dat er tusschen deze „kinderen der zon” en de ondeugden en godtergendste zedeloosheid van een bloedorstig en zinnelijk heidendom maar een enkel geslacht ligt. Eerst in 1820 begon het licht van het Evangelie te schijnen in de duistere plaatsen dezer eilanden, en toch vinden wij hier, na slechts zeventig jaren een algemeen erkende, beschaafde monarchie, met wetten, gegrond op de gerechtigheid van het Evangelie. Inderdaad, wie zijn wij, als wij ons bij hen vergelijken? Wij zijn de erfgenamen van eene Evangelie-prediking van eeuwen her. Vervolging om der gerechtigheid wil is thans bij ons een onbekende zaak. Tot welk een vergevorderd Christendom zouden wij moeten zijn gekomen, vergeleken bij de vorderingen, die de inboorlingen van Hawaï hebben gemaakt, nadat ze nog geen eeuw lang deze zegeningen deelachtig zijn geworden?

Uit een godsdienstig oogpunt kunnen wij den toestand op de Hawaï-eilanden vrij wel vergelijken met dien in ons midden: hij is misschien niet beter en niet erger. Het moge inderdaad treurig schijnen, te moeten denken dat alle pogingen der zendelingen om dit volk tot Christus te brengen nog niet met beteren uitslag zijn bekroond;

¹⁾ Edwin Hodder.

maar wij moeten niet vergeten, dat de goede uitslag, waarmede de arbeid der zendelingen gedurende de eerste dertig jaren werd bekroond, inderdaad wonderbaar mag genoemd worden. De inboorlingen hadden als een volk in zijn geheel het Christendom aangenomen.

Reeds in 1841 werd aan het Amerikaansche genootschap voor Uitwendige Zending gerapporteerd, dat de groep der Hawaï-eilanden tot het Christendom was gebracht, maar toch ging het genootschap voort, zendelingen en geld naar de eilanden te zenden tot 1853, toen er een onafhankelijke inlandsche kerk was gesticht.

Zoo er thans weer met nieuwen moed en nieuwe kracht moet worden gearbeid, dan is dit te wijten aan oorzaken, die toen moeilijk waren te voorzien; ook de groote toevloed van vreemdelingen, waaronder groote scharen Chineezen en Japanneezen een voorname plaats innemen, heeft hiertoe niet weinig bijgedragen.

Wil men zich een goed denkbeeld vormen van de vorderingen, die het volk gemaakt heeft, dan lette men op de volgende woorden van Dr. Gulick: „Het aantal godvreezende mannen en vrouwen is sinds het begin van het zendingswerk steeds toegenomen. De beschuttende zeewering tegen den vreeselijken oceaen van ondeugd en bandeloosheid is diep en stevig gelegd. Ware de beschermende tucht van het Evangelie er niet geweest, dan zou er thans nauwelijks een inboorling over zijn, om te verhalen, hoe zijn ras was uitgestorven, onder den invloed van vreeselijke zonden, door vreemden geplant en gekweekt op den bodem van zijn eigen diepe verdorvenheid.”

„Dat het volk nog bestaat, en dat er deugd, vroomheid en beschaving op de eilanden worden gevonden, is een reden tot groote dankbaarheid. Waarschijnlijk zijn de inboorlingen gedoemd, langzamerhand uit te sterven. Toch mogen wij God danken, dat zoovelen van hen, die zijn heengegaan, in den hemel zijn aangekomen; dat de laatste dagen van dit volk op een tot hiertoe ongeken- de wijze verlicht zijn, en dat het licht van het Evangelie met zijn wonderbaren glans is doorgebroken om het pad van deze naar allen schijn tot den ondergang gedoemde natie te beschijnen.

I N H O U D.

HOOFDST.	BLADZ.
I. Het huis van het eeuwige vuur	3
II. Taboe	19
III. De val der afgoden	30
IV. De God der blanken komt!	41
V. Kapiolani	50
VI. Ora loa ia Jesu	61
VII. De leeuw en het lam	71

